

**JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ
V BRNĚ**

Divadelní fakulta

Ateliér divadelního manažerství a jevištní technologie

Divadelní manažerství

**Ekonomické dopady a multiplikační efekty
v kultuře**

Bakalářská práce

Autor práce: Michaela Šebestová

Vedoucí práce: MgA. Blanka Chládková

Oponent práce: MgA. Lucie Abou

Brno 2013

Bibliografický záznam

ŠEBESTOVÁ, Michaela. *Ekonomické dopady a multiplikační efekty v kultuře [The economic impact and multiplication effects in culture]*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Divadelní fakulta, Ateliér divadelního manažerství a jevištní technologie, rok. 2013 s. 59 Vedoucí diplomové práce MgA. Blanka Chládková

Anotace

Diplomová práce „Ekonomické dopady a multiplikační efekty v kultuře“ shrnuje přístupy a metodologii ke stanovení výpočtu ekonomického dopadu kulturní akce.

Praktická část se zaměřuje na stanovení ekonomického dopadu 23. ročníku mezinárodního festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013 a porovnání s výsledky diplomové práce MgA. Jiřího Matouška z roku 2009, kdy bylo toto měření provedeno poprvé. Důraz je kladen na zpřesnění při stanovení lokálního multiplikátoru.

Annotation

The diploma thesis „Economic impact and multiplication effects in culture“ deals with the approaches and methodology for calculating the economic impact of cultural events.

The practical part is focused on the calculation of the economic impact of the 23rd international festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013. It uses as a comparison MgA. Jiří Matoušek's measurements from the year 2009 with an emphasis on the local multiplication effect.

Klíčová slova

měření ekonomického dopadu, LM3, multiplikační efekt, ekonomické dopady v kultuře, festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER

Keywords

economic impact measuring, LM3, multiplication effect, economical impacts of culture, festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Brně, dne 29. května 2013

Michaela Šebestová

Poděkování

Na tomto místě bych v první řadě ráda poděkovala MgA. Blance Chládkové. Děkuji také všem kolegům, kteří mi během festivalu pomáhali s výzkumem. Moje poděkování patří i mým rodičům a sestře za morální podporu.

Obsah

PŘEDMLUVA	1
1. ÚVOD	4
2. DEFINICE POJMŮ	5
3. VÝVOJ PŘÍSTUPŮ V MĚŘENÍ EKONOMICKÝCH DOPADŮ	9
4. ZPŮSOBY MĚŘENÍ EKONOMICKÝCH DOPADŮ	11
4.1. METODOLOGIE VÝPOČTU EKONOMICKÉHO DOPADU	12
4.1.1. METODA POPISNÉHO VÝZKUMU.....	12
4.1.2. METODA FINANČNÍHO PRŮZKUMU.....	13
4.1.3. ANALÝZA NÁKLADŮ A UŽITKŮ (COST-BENEFIT ANALÝZA).....	13
4.1.4. MODEL INPUT-OUTPUT.....	14
4.2. PROBLEMATICKÉ OBLASTI V MĚŘENÍ EKONOMICKÝCH DOPADŮ	15
4.2.1. EFEKT MRTVÝCH DUŠÍ.....	16
4.2.2. EFEKT SUBSTITUCE.....	17
4.2.3. EFEKT PROSAKOVÁNÍ.....	17
4.3. METODOLOGIE MĚŘENÍ EKONOMICKÉHO DOPADU V ČR	18
4.3.1. SATELITNÍ ÚČET KULTURY ČR.....	18
4.3.2. CERTIFIKOVANÁ METODIKA PRO MĚŘENÍ EK. DOPADŮ V ČR.....	19
5. MĚŘENÍ EKONOMICKÉHO DOPADU FESTIVALU SETKÁNÍ/ENCOUNTER	21
5.1. O FESTIVALU SETKÁNÍ/ENCOUNTER	21
5.2. MĚŘENÍ EKONOMICKÉHO DOPADU V ROCE 2009	22
5.2.1. VÝSLEDKY MĚŘENÍ.....	23
5.3. PROBLEMATICKÉ OBLASTI	25
5.3.1. SPECIFIKA PROJEKTU.....	25
5.3.2. SPECIFIKA MĚŘENÍ V ROCE 2009.....	26
5.3.3. METODOLOGIE VÝZKUMU A MĚŘENÍ.....	27
5.4. NÁVRH NOVÉ METODOLOGIE PRO MĚŘENÍ V ROCE 2013	27
5.4.1. PROBLEMATIKA MULTIPLIKÁTORU.....	28
5.4.2. LM3 METODOLOGIE.....	29
5.4.3. PŘÍPADOVÉ STUDIE LM3 METODIKY.....	29
5.4.4. POSTUP PRO MĚŘENÍ EK. DOPADU FESTIVALU SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013.....	31
6. PRŮBĚH A VÝSLEDKY MĚŘENÍ V RÁMCI 23. ROČNÍKU FESTIVALU SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013	33
6.1. VÝZKUM MEZI NÁVŠTĚVNÍKY	34
6.2. FINANČNÍ PRŮZKUM ROZPOČTU	37
6.3. MULTIPLIKACE	38
6.4. INTERPRETACE ZJIŠTĚNÝCH DAT	41
7. ZÁVĚR	43

POUŽITÉ INFORMAČNÍ ZDROJE.....	45
SEZNAM ILUSTRACÍ.....	48
SEZNAM TABULEK.....	49
SEZNAM ZKRATEK.....	50
SEZNAM PŘÍLOH.....	51
PŘÍLOHY.....	52

Předmluva

Aplikace ekonomických metod do oblasti kultury je rychle se rozvíjející trend, který má jasnou příčinu – poukázat na kulturu i z hlediska ekonomických přínosů pro daný region či stát. Názory na ekonomickou výkonnost kultury jsou v naší společnosti stále ovlivňovány určitými stereotypy, které o ní často hovoří jako o hospodářsky neefektivní.

Přítomná potřeba kvantifikovat vliv kultury a umění na ekonomický rozvoj a celkové využití těchto dat má několik důvodů. Získaná data mohou sloužit jak ke srovnávání na úrovni státní či regionální, tak i k argumentaci pro dosažení podpory z veřejných zdrojů. V neposlední řadě jsou ekonomické výsledky nástrojem evaluace kulturních organizací. Je důležité si uvědomovat, že ekonomický aspekt je jeden z mnoha přínosů kultury pro společnost. Zvláště je třeba zdůrazňovat další, obtížně kvantifikovatelné vlivy, jako jsou sociální a duchovní přesahy, neboť kultura: „... tvoří bohatství a zároveň napomáhá překonávat důsledky sociálních rozdílů, přispívá ke vzdělanosti, kreativitě, sebedůvěře i hrdosti na regionální, národní i nadnárodní kulturní dědictví. Pomáhá chápat svět v jeho integrální podobě, tj. s minulostí, současností i budoucností. Tento potenciál sektoru kultury je charakteristický pro Evropu a Česká republika jako země uprostřed Evropy může být vzorem pro jeho využívání.“ (Ministerstvo kultury ČR: 2009, s. 10)

První tendence stanovit ekonomickou výkonnost kulturního sektoru se objevují v 80. letech minulého století ve Velké Británii v souvislosti s diskuzí o kulturních a kreativních průmyslech. Jako zásadní bývá považována studie Johna Myerscougha *The Economic Importance of the Arts in Britain* (1988), kde poprvé aplikoval metodu stanovení ekonomických dopadů právě na kulturní sektor.

Velký rozvoj následoval po roce 1997, kdy se v Británii ustanovila pracovní skupina, která měla za úkol zkoumat kreativní průmysly. Vznikla tak celá řada studií, které deklarují stále větší podíl kreativních a kulturních průmyslů na HDP, jejich vliv na obecný blahobyt a zdůrazňují atraktivitu umění jakožto významného exportního artiklu (Cikánek: 2009, s. 8).

Zpráva *The Economy of Culture in Europe* (2006) uvádí, že v roce 2003 se obrat kreativních a kulturních průmyslů pohyboval okolo 654 miliard eur, což představuje 2,6 % evropského HDP. Pro srovnání se nabízí podíl v oblasti realit (včetně stavebnictví), který se pohyboval okolo 2,1 %, nebo přínos v produkci potravin, nápojů a tabákových výrobků, který činil 1,9 %. V roce 2004 navíc sektor kreativních a kulturních průmyslů generoval zaměstnanost 5,8 milionu, což odpovídá přibližně 3,1 % celkové zaměstnanosti (Economy of Culture in Europe: 2006, s. 61–68).

V USA byl během let 2000–2005 zaznamenán růst v oblasti kulturních průmyslů z 134 bilionů \$ na 166,2 bilionu \$ do americké ekonomiky, což představuje nárůst 24 %. Útraty kulturních organizací vzrostly během těchto let o 19 % a útraty návštěvníků se zvětšily o 28 %. Údaje z roku 2006 hovoří potom o celkovém dopadu 166,2 bilionu \$ – z toho 63,1 bilionu \$ tvoří útraty organizací a 103,1 bilionu \$ útraty návštěvníků. Zároveň sektor kulturních průmyslů tvoří 5,7 milionu pracovních míst a dalších 29,6 milionu \$, které se především formou daní vrací zpět do státní pokladny. To jsou čísla, která bezesporu stojí za pozornost.

I do České republiky tento trend zvolna vstupuje a stává se nástrojem pro tvorbu kulturní politiky. V rámci vzniku dokumentu *Státní kulturní politika České republiky 2009–2014* byl v České republice ve spolupráci s Českým statistickým úřadem zřízen Satelitní účet kultury, který se zabývá ekonomickými toky a objemem produkce v kultuře. První ověřovací zpráva byla publikována v roce 2009. Další dostupná data poskytuje zpráva z roku 2010, ze které vyplývá že výdaje domácností na kulturu v České republice dosáhly výše 45,2 mld. korun, což tvoří 17,2 % z celkových zdrojů na financování kultury. Podíl výdajů domácností na kulturu na celkových čistých peněžních výdajích domácností činil 3,3 %. Bilance rovněž vykazují kladné saldo v exportu umění a kultury, a to jak v oblasti zboží, tak i služeb. Na tvorbě HDP se kultura podílí v České republice přibližně 2 % a hrubá přidaná hodnota kultury pro naši ekonomiku se odhaduje na 82 miliard korun (NIPOS, ČSÚ: 2012, s. 12–27).

Slovy Simony Škarabelové (2007, s. 1): „... řada ekonomů se domnívá, že analýza efektivnosti ve veřejném sektoru není otázkou ekonomickou, ale politickou. Stanovení užitků kultury by tak nemělo být jen doménou ekonomů, ale i sociologů, teoretiků

kultury, psychologů a jejich závěry by měly tvořit základy, ze kterých by měli vycházet politikové.“

1) Úvod

Bakalářská diplomová práce *Ekonomické dopady a multiplikační efekty v kultuře* shrnuje dosavadní metodologii v oblasti měření ekonomického dopadu kulturních akcí nebo organizací.

Ekonomický dopad představuje nový ekonomický přínos pro určitou oblast v důsledku konání akce nebo činnosti organizace. Je to částka, která je prokazatelným dopadem, který by bez existence této akce nebo organizace nevznikl. Tento přímý ekonomický přínos posléze generuje další multiplikační efekty, které souvisejí s útratami dodavatelů a subdodavatelů v regionu.

V úvodních kapitolách jsou definovány základní pojmy a termíny a její autorka přináší základní vhled do historického vývoje přístupů v oblasti měření ekonomických dopadů, které přicházejí především z Velké Británie a USA.

Další kapitola přináší přehled základních metodologických přístupů v měření ekonomických dopadů (Metoda popisného výzkumu, Model finančního průzkumu, Analýza nákladů a užitků a Model input-output) a objasňuje jejich podstatu. Autorka se také věnuje problematickým oblastem, které měření ekonomického dopadu v praxi přináší, jako jsou například vedlejší efekty „mrtvých duší“, efekt substituce nebo problém tzv. prosakování. Zároveň autorka shrnuje současný stav v České republice, který souvisí především se zřízením Satelitního účtu kultury a certifikováním metodiky pro měření ekonomického dopadu Ministerstvem kultury České republiky.

Další kapitola je teoretickou přípravou na praktické měření pro festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013. Zabývá se problematickými oblastmi, které tato specifická akce přináší, což je především otázka stanovení lokálního multiplikátoru. Jako nejvhodnější způsob řešení je stanovena metodika LM3, která byla vyvinuta *New Economic Foundation* ve Velké Británii.

Práci uzavírá kapitola shrnující průběh měření, zjištěné výsledky a interpretaci naměřeného dopadu s porovnáním studie MgA. Jiřího Matouška z roku 2009.

2) Definice pojmů

Dříve než odvodíme samotnou definici ekonomického dopadu, je důležité formulovat jednotlivé pojmy, které jsou nezbytné pro jeho pochopení.

Hrubý ekonomický dopad

Hrubý ekonomický dopad označuje celkovou ekonomickou aktivitu v daném regionu, která vzniká v důsledku konání akce. Započítává ovšem také výdaje, které by do regionu plynuly i bez konání akce. Vyčíslení ekonomického dopadu se může zkreslovat, tudíž je nutné data od těchto výdajů očistit. O efektu tzv. mrtvých duší pojednává dále kapitola 4.2.1.

Čistý ekonomický dopad

Čistým ekonomickým dopadem chápeme již očištěné hrubé ekonomické dopady od daní nebo výdajů, které by v daném místě byly realizovány i bez přičinění kulturní akce. Jedná se tedy o souhrnné vyjádření celkové ekonomické aktivity, která vznikla v přímé závislosti na konání kulturní akce. Vyčíslení čistého ekonomického dopadu je základním dílčím krokem nutným ke stanovení multiplikačních efektů.

Multiplikační efekt

Multiplikátor vyjadřuje provázanost s jiným ekonomickým odvětvím, kdy se výstupy jednoho stávají vstupy druhého odvětví. Zvýšením produkce v jednom odvětví se zvyšuje produkce i ostatních odvětví o určitou jednotku, kterou nazýváme multiplikátor. Multiplikátor navíc můžeme stanovit pro jednotlivá odvětví, jako například:

- multiplikátor produkce,
- multiplikátor důchodu,
- multiplikátor zaměstnanosti,
- multiplikátor hrubé přidané hodnoty.

S myšlenkou multiplikátorů přišel již během velké ekonomické krize¹ známý ekonom John Maynard Keynes, který tak upozorňoval na nevyhnutelnost státní finanční injekce pro zotavení ekonomiky.

Přímé efekty

Za přímé efekty považujeme takové změny v ekonomice, které vznikají v přímé návaznosti na konání akce. Je to jinými slovy ekonomický efekt, který zahrnuje přímé dodavatele či výdaje organizace.

Nepřímé (multiplikační) efekty

Nepřímé efekty zahrnují další články ekonomického řetězce přímých dopadů. Jedná se o výdaje subdodavatelů pro dodavatele, zahrnuté v přímém efektu, či finanční toky zaměstnaneckých mezd. Zpětné vazby vyvolávají v regionu další ekonomický růst, kterému se také říká multiplikační efekt.

Odvozené efekty

Jako odvozené efekty chápeme příjmy domácností z hospodářské činnosti v důsledku přímých a nepřímých dopadů. Jsou markantní hlavně v případě, kdy kulturní akce bude mít například velký vliv na zaměstnanost v regionu. Odvozené efekty se dle Terezy Raabové ve studiích ekonomického dopadu v oblasti kultury příliš nevyskytují, neboť může snadněji dojít k nežádoucím efektům, které výzkum zkreslují. (Raabová: 2010, s. 8)

Referenční oblast

Referenční oblast je místo, na které studie ekonomické dopady vztahuje. Je důležité, aby všechny výdaje směřovaly do referenční oblasti. Ve studii ekonomických dopadů Pražského Quadriennale 2011 uvádí její autorka Tereza Raabová (příloha 1: *Metodika pro výpočet ekonomických dopadů*, s. 5), že efektivní využití multiplikátorů lze vztahovat pouze na oblast celé České republiky, neboť pro lokální geografické oblasti (např. kraje) může užití multiplikátorů sestavených Českým statistickým úřadem nadhodnocovat výsledky. Důvodem je jiná ekonomická struktura každého regionu.

¹ Celosvětový hospodářský propad, který začal krachem na americké burze v roce 1929

Ekonomický dopad

Pohledů na to, jak definovat ekonomické dopady, existuje zcela logicky několik. Často se však tyto definice snaží poukazovat na návaznost celé řady přidružených ekonomických procesů, ať už budeme v rámci ekonomických dopadů sledovat zaměstnanecké multiplikátory, či tok peněz zpět do dotačních orgánů formou daní.

Samotná metodologie pro stanovení metodologického dopadu vychází z výpočtu přímých efektů. Důraz však klade také na efekty přímé nebo odvozené, které mohou být ve výsledku ještě významnější.

V dokumentu *Measuring economic impact of projects and programs*, který byl zpracován v roce 1997 výzkumnou skupinou při Northwestern University v Bostonu, najdeme následující definici (2007, s. 1):

„Ekonomické dopady jsou účinky nově vytvořené ekonomické aktivity v dané oblasti. Ty můžeme stanovit z několika úhlů pohledu: (1) obchodní výstupy (objem prodeje), (2) přidaná hodnota (hrubý regionální produkt), (3) bohatství (včetně majetkových hodnot), (4) příjmy zaměstnanců (platy a mzdy), nebo (5) počet pracovních míst. Každé z těchto měřítek může být ukazatelem zlepšení ekonomického blahobyt místních obyvatel, což je obvykle hlavním cílem regionálního rozvoje.“²

Dokument tak stanovuje celkem pět různých úhlů pohledu, které by měly být zahrnuty v tom, jak je chápán ekonomický dopad všeobecně.

Jinou definici můžeme najít na webových stránkách Greyhill Advisor (2012), což je organizace, která působí na poli kreativní ekonomie a ekonomického rozvoje a mimo jiné zpracovává i studie ekonomických dopadů. V jejich pojetí analýza ekonomických dopadů „... sleduje vliv určité politiky, projektu nebo události na lokální ekonomiku. Tento dopad kvantifikuje přidanou hodnotu do lokální, regionální i státní ekonomiky včetně hodnoty produkce, zaměstnanost dle jednotlivých sektorů či podle výše příjmů a rovněž návrat objemu peněz, které se do veřejných financí navracejí formou daňových výnosů. Správně stanovený ekonomický dopad nereflektuje jenom dopad samotného projektu, ale i příležitost, kterou tento projekt představuje.“

2 Vlastní překlad autorky

Kromě toho, že se zde setkáváme se stejným obsahovým vymezením, klade Greyhill důraz i na chápání ekonomického dopadů jako vyčíslení určité příležitosti nebo potenciálu.

Podobné chápání této definice můžeme najít i ve studii ekonomických dopadů divadel ve Velké Británii Dominica Shellarda (2004), který vysvětluje jejich rozdílné vymezení. Na straně jedné můžeme vyčíslit přínos pro místní nebo národní hospodářství. Opačně můžeme toto pojetí rozšířit o vyčíslení ztrát ve všech oblastech za předpokladu, že by daná instituce nebo akce neexistovala, a ekonomický dopad obohatit o ekonomickou aktivitu v zahraničí při vývozu (příčemž kultura je bezesporu významným exportním artiklem).

Z webu turistického portálu *Alberta Tourism* kanadské provincie Alberta je další vybraná definice, podle níž analýza ekonomických dopadů: „... vytváří snímek celé stávající ekonomiky v určitém časovém okamžiku. To zahrnuje sledování toků výdajů spojené s turistickou aktivitou v regionu tak, aby zjistila změny v zaměstnanosti, příjmy a daňové příjmy regionální vlády.“³

Ekonomický přínos

Na rozdíl od ekonomických dopadů zohledňuje některá literatura i vymezení pojmu „ekonomický přínos“. O přínos se jedná v případě, kdy finanční investice zvyšuje ekonomickou aktivitu ve sledovaném místě a „tato zvýšená aktivita je zpravidla výsledkem externí finanční injekce (plynoucí z jiné než sledované geografické oblasti), která je připisována zkoumané instituci/události“. (Raabová: 2011, s. 4) V rámci ekonomického přínosu je sledováno, odkud finance přišly. Tvoří tak podmnožinu ekonomických dopadů.

3 Vlastní překlad autorky

3) Vývoj přístupu v měření ekonomických dopadů

Společenské dopady kultury můžeme pozorovat na mikro i makro úrovni a generují dva typy dopadů: *ekonomické* (spojené s přímým ekonomickým dopadem, přílivem investic a pracovní síly do oblasti apod.) a *neekonomické* (především sociální dopady, rozvoj kulturní rozmanitosti apod.). V dnešní době můžeme kulturu, potažmo kulturní průmysly⁴, považovat za součást strategického a politického plánování.

Diskuze spojená s pohledem na kulturu skrze ekonomické měřítko měla však ve společnosti dlouhý vývoj. V podstatě se dá říci, že přibližně do roku 1960 nebyl o kvantifikaci ekonomického dopadu kultury ve společnosti a vědeckých či akademických kruzích zájem. Autoři studie *Measuring the economic contribution of cultural industries*⁵ shrnují rovnou několik důvodů. Předně to byl nedostatek statistických dat a fakt, že neexistovaly systémové vztahy mezi kulturou a hospodářstvím. Pro potenciální měření navíc nebyly dostupné vhodné metody, které by se daly úspěšně aplikovat na oblast kultury. Druhou příčinou bylo obecné vnímání kultury jakožto veřejného statku⁶ a převládající názor, že kultura je čistě estetickou a duchovní činností a je neslučitelná s ekonomickými analýzami.

Situace se začala měnit okolo roku 1980, kdy k uvažování o ekonomických dopadech kultury přispívají četné hospodářské analýzy a dochází k vymezení proti názoru, že kultura je veřejným statkem. V tomto období začínají vznikat první studie a vzrůstá zájem o zkoumání ekonomického významu kultury pro hospodářství i regionální rozvoj. Samozřejmě, že tato měření se neobešla bez problémů spojených s kvantifikováním především neekonomických dopadů⁷.

I ve Spojených státech dochází mezi roky 1980 až 1990 ke kulminaci zájmu o ekonomické přínosy kultury. Porozumění vztahu mezi kulturou a ekonomikou vedlo

4 Defínování kulturních nebo kreativních průmyslů je v odborné literatuře značně různorodé a liší se podle nejrůznějších přístupů. Obecně se dá říci, že je to nově odvětví zahrnující profese, které při své práci významně uplatňují kreativitu – od umění jako takového přes marketing a reklamu až po počítačové hry. Některé teorie řadí mezi kreativní průmysly například i pedagogickou profesi.

5 Česky jako *Měření ekonomického přínosu kulturních průmyslů*, UNESCO, 2009

6 V obecné ekonomické teorii považujeme za veřejný statek takový, který je nevylučitelný (tj. nejde zabránit v jeho spotřebě) a nerivalitní (tj. jeho spotřeba jedním subjektem snižuje spotřebu jiného).

7 Za neekonomické dopady se v literatuře považuje dopad sociální a kulturní.

ke změně společenského paradigmatu a ekonomické dopady se začaly používat jako nástroj pro advokacii veřejného financování umění. (UNESCO: 2009, s. 9)

K obratu, který vedl k přijetí kultury a kulturních průmyslů jako součást politického a ekonomického plánování, došlo především v anglosaských zemích. Martin Cikánek ve své publikaci *Kreativní průmysly – příležitost pro novou ekonomiku* popisuje celý vývoj tohoto fenoménu. Kreativní a kulturní průmysly se staly způsobem, jak vyřešit revitalizaci industriálních regionů s upadajícím průmyslem, a vláda si uvědomila, že dynamická ekonomika již nestojí na tradičních odvětvích. Cikánek (2009, s. 21) to popisuje jako období, kdy se „*kreativita poprvé v historii stala součástí politického mainstreamu na té nejvyšší úrovni*“.

4) Způsoby měření ekonomických dopadů

Metod, jak změřit ekonomický dopad, existuje několik, navíc se v praxi mezi sebou často kombinují – záleží na rozsahu oblasti měření a charakteru sledovaného projektu nebo instituce. Některé z metod či ukazatelů jsou vhodné pro opravdu rozsáhlá měření s makroekonomickým dopadem na hospodářství celého státu.

Studie *Measuring economic impact of projects and programs* (2009, s. 1) uvádí, že jejich základním společným znakem je sledování některých z těchto ukazatelů:

- celková zaměstnanost,
- osobní příjmy,
- přidaná hodnota,
- obchodní výstupy,
- změna hodnoty majetku v dané lokalitě.

Celková zaměstnanost

Toto jednoduché měřítko ukazuje počet nově vzniklých pracovních míst díky konání akce. Shellard uvádí hlavní omezení – neodráží nijak kvalitu a náročnost pracovní náplně.

Osobní příjmy

Osobní příjmy jsou veškeré příjmy a následné útraty, které jsou generovány díky nově vzniklým pracovním místům. Problematickou otázkou v jejich měření je fakt, že někdy mohou být tyto příjmy vypláceny mimo lokalitu měření (např. se započítávají i vyplácené dividendy u podnikatelských subjektů) a jsou dál reinvestovány pro vytváření nových pracovních míst, ale již vně sledované oblasti.

Přidaná hodnota

Přidaná hodnota odpovídá hrubému domácímu produktu nebo hrubému lokálnímu produktu. Zahrnuje veškeré mzdy a zisky. Zde však může docházet k efektu prosakování (více v kapitole 4.2.3.).

Obchodní výstupy

Měření obchodních výstupů je nejpoužívanějším způsobem, neboť generuje nejvyšší čísla. Zahrnuje výnosy a objemy prodeje, jinými slovy generované zisky a změnu poptávky po určitých službách a materiálech.

Změna hodnoty majetku v dané lokalitě

Odrazem generovaných ekonomických dopadů může být i narůst hodnoty majetku v dané lokalitě (např. nemovitosti). Investice do rozvoje oblasti může zvyšovat její atraktivitu, se kterou je spojena zvýšená poptávka a s tím zákonitě i zvyšování cen.

4.1. Metodologie výpočtu ekonomického dopadu

Metod a způsobů, jak přistupovat k měření ekonomického dopadu existuje celá řada. V praxi se v jednotlivých studiích často kombinují a nelze určit jejich definitivní výčet. Je nutné si uvědomit, že kultura s sebou nese celou řadu dalších dopadů, které lze vyčíslit jen velmi obtížně, přestože pokusy o nějaké kvantitativní posouzení existují (Reeves: 2002, s. 49–50). Přestože při stanovování ekonomických dopadů jsou studie relativně přesné, díky specifikům, která kultura přináší, je počítání ekonomických dopadů a zvláště potom multiplikačních efektů do jisté míry alternativním přístupem.

Základní přehled metod, jenž autorka práce zmiňuje, představuje ty nejfrekventovaněji zmiňované, které můžeme najít v základní literatuře.

4.1.1. Metoda popisného výzkumu

Metoda popisného výzkumu není čistě metodou ekonomického dopadu, ale základní výzkum v oblasti primárních a sekundárních dat. (Reeves: 2002, s. 51) Přináší tedy základní informace o ekonomické charakteristice projektu nebo organizace, jako jsou například údaje o zaměstnanosti, struktuře příjmů nebo ekonomické výkonnosti. Spíše než hodnotit nebo analyzovat je cílem této metody poskytnout podklad pro další problematiku oblasti nebo otázky, které je třeba v rámci této organizace řešit.

Matoušek (2009, s. 12) uvádí jako příklad této metody studii pracovního potenciálu v kultuře, jejímž zadavatelem bylo Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Dalším příkladem je výzkum *Artists in the workforce* z let 1990–2005, který vychází ze statistických údajů o sčítání lidu a mapuje zaměstnanost v kultuře.

4.1.2. Model finančního průzkumu

Model finančního průzkumu je specifictějším typem popisného výzkumu, který poskytuje komplexní ekonomická a účetní data o vnitřní i vnější činnosti organizace. Finanční průzkum zahrnuje kvantitativní analýzu finančních účtů, strukturu příjmů a výdajů, ekonomickou aktivitu nebo tržní podíl. (Reeves: 2002, s. 53)

Základní mapování finanční aktivity organizace by mělo předcházet každému výzkumu a do jisté míry je tento model zahrnutý do každé z popsaných metod. Příbuznou metodou, která zde není podrobněji popisována, je také *Model mapování sektoru*, který se snaží komplexněji řešit jednotlivé prvky a vytváří určité předpokládané vztahy v systému.

4.1.3. Analýza nákladů a užitků (cost-benefit analýza)

Analýza nákladů a užitků⁸ je systematická metoda porovnávající náklady a užitky veřejně prospěšného projektu. Nejčastěji se vztahuje k nějaké investici, například státní dotaci. Účelem této studie je nejčastěji:

1. podklad pro rozhodnutí, zda je to dobrá investice, popř. proveditelnost projektu,
2. základ pro srovnávání více projektů.

Problematickým bodem této studie je, že měří náklady a užitky a porovnává je v peněžních jednotkách, které mohou být deformované i samotným trhem. (Škarabelová: 2007, s. 2)

8 Uváděná také pod zkratkou CBA jako cost-benefit analysis

4.1.4. Model input-output

Sestavování symetrických input-output tabulek je důležitým nástrojem při sledování toků komodit v ekonomice. Tento model sleduje ekonomický systém jako analýzu vztahů mezi vstupy a výstupy a jejich porovnání.

Autorem této analýzy je W. W. Leontief⁹, který tuto metodu publikoval již v roce 1951 v díle *The Structure of the American Economy* (Leontief, 1919–1929) a následně rozvinul v díle *Input-output Economics* (Leontief, 1966). Prvotní využití této metody bylo především na makroekonomické úrovni, ale v druhé polovině 20. století se začaly I-O tabulky aplikovat i pro mikroekonomické subjekty. (Šafir: 2012, s. 2)

Smyslem input-output metody je analýza pro vytváření modelu dopadů politik. Vychází ze vztahu, že výstup jednoho odvětví je vstupem jiného a dokáže tak identifikovat dopad změny poptávky v jednom odvětví pro celý ekonomický systém. (Raabová: 2011, s. 17) „*Tabulka může být rozčleněna na čtyři kvadranty:*

- I. **kvadrant** – *čtvercová matice mezispotřeby v symetrickém členění produkt na produkt nebo odvětví na odvětví,*
- II. **kvadrant** – *popisuje vztahy mezi dodávajícími výrobními odvětvími a autonomními odvětvími v podobě konečného užití (tyto údaje jsou získávány přímo z tabulky užití),*
- III. **kvadrant** – *obsahem jsou informace o hrubé přidané hodnotě udávající úhrn mzdových nákladů, spotřeby fixního kapitálu, daní a zisku a dále údaje o dovozu jednotlivých výrobků; projevují se zde vazby mezi primárními činiteli (pracovní síla, kapitál, výrobní kapacity) a výrobními odvětvími,*
- IV. **kvadrant** – *zaznamenává přímé vztahy mezi primárními činiteli a konečným užitím.*“

⁹ Wassily Wassilyovich Leontief byl rusko-americký ekonom. Za svůj přínos v oblasti metodologie input-output tabulek a provázanosti jednotlivých sektorů hospodářství získal v roce 1973 Nobelovu cenu za ekonomii.

Pomocí symetrických input-output tabulek můžeme vyčíslit dopad některých investic, jako jsou například dotace v oblasti kultury. Dále je kromě produktivity možné analyzovat i dílčí oblasti jako například zaměstnanost.

Metodika zahrnující použití input-output tabulek byla navržena v rámci projektu Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR, jehož zadavatelem je Institut umění – Divadelní ústav. Ředitelkou projektu byla Ing. MgA. Tereza Raabová Ph.D., ředitelka agentury Economic impactT. Tato metodika byla ověřena na několika studiích (např. Pražské Quadriennale v roce 2011) a následně ověřena i Českým statistickým úřadem a v březnu 2012 schválena Ministerstvem kultury ČR.

4.2. Problematické oblasti v měření ekonomického dopadu

S měřením ekonomického dopadu v praxi souvisí několik problémů, které je nutné při výpočtech vzít v úvahu. Vyčíslení ekonomického dopadu není přímočarý proces a vyžaduje hlubší analýzu a posouzení toho, co je skutečně tím přidaným efektem. Níže vymezené oblasti se projevují v různé míře na odlišných geografických úrovních, a proto je nutné ke každé studii přistupovat individuálně – zatímco někde můžeme tyto efekty ignorovat, v širším měřítku mohou výrazně zkreslovat výsledná čísla.

Na konci studie *Measuring economic impacts of projects and programs* (1997, s. 11) shrnuli její autoři některé problémy do tzv. sedmi hříchů studií ekonomického dopadu:

1. Chybná interpretace role ekonomického subjektu (investice) pro daný projekt.
2. Promítnutí toho samého efektu v různých měřítkách.
3. Nedůsledné sledování referenční oblasti.
4. Nedůsledné časové určení – je nutné rozlišovat mezi okamžitými a případnými účinky na ekonomiku dané oblasti.
5. Tvrzení, že kapacity prostor a jejich skutečné využití jsou stejné.
6. Aplikace multiplikátorů tam, kde se nepoužívají.

7. Ignování změny tržní hodnoty majetku v oblasti (týká se například pozemků a nemovitostí).

V ostatních studiích¹⁰ se autoři shodují na vyčlenění tří základních problematických oblastí, kterými jsou:

- efekt „mrtvých duší“,
- efekt substituce,
- efekt prosakování.

4.2.1. Efekt „mrtvých duší“

Takzvaný efekt mrtvých duší úzce souvisí s vymezenou referenční oblastí. Vychází z předpokladu, že k některým útratám by v lokalitě došlo i bez existence dané kulturní akce.

Edinburská studie tento efekt demonstruje na konkrétním příkladu. Předpokládáme-li, že by edinburské festivaly neexistovaly, je vysoce pravděpodobné, že návštěvníci festivalu by místo toho navštívili třeba město Glasgow. V tomto konkrétním případě se prostě útraty přesunuly na jiné místo v rámci referenční oblasti. Z vyčíslení ekonomického dopadu se z tohoto důvodu vyrazují lokální rezidenti. (SQW LIMITED, TNS Travel and Tourism: 2005, s. 8)

Dalším případem jsou potom turisté ze vzdálenějších míst, pro než daná kulturní akce nemusí být jedinou motivací pro návštěvu regionu, a vyčíslený ekonomický dopad jejich útrat může být zavádějící. Jak vyplývá z certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace, metody pro zjištění souvislosti jsou dvě (Raabová: 2011, s. 14) a jsou ošetřeny dotazníkovým šetřením v terénu:

1. *Otázka míry vlivu festivalu na rozhodnutí navštívit město/oblast/ČR*

Tato metoda odděluje výdaje spojené s konkrétní akcí od výdajů, které by byly i tak vynaloženy. V dotazníkovém průzkumu je řešena otázkou „Do jaké míry měl festival vliv na vaše rozhodnutí navštívit město/ČR?“ a možností respondenta označit míru vlivu na škále od 1 do 10 a podle toho se odvodí výdaje spojené s konáním akce.

¹⁰ Například *Measuring the economic benefits of arts and culture* (1997), *Edinburgh's Year Round Festivals 2004–2005, Economic Impact Study* (2005)

Například zaškrtně-li respondent číslo 8, započítáme pouze 80 % jeho výdajů.

2. *Metoda hlavní destinace*

Funguje jako kontrolní metoda pro míru vlivu. Jedná se o přímou otázku na hlavní destinaci jeho cesty, z níž můžeme vyvodit důvod návštěvy.

4.2.2. Efekt substituce

Jako efekt substituce je považován případ, kdy v oblasti nedochází k nové ekonomické aktivitě, ale je pouze nahrazována stávající. (Matoušek: 2009, s. 46)

Studie dopadů edinburských festivalů demonstuje tento případ na některých typech hotelů ve městě, které by byly obsazené turisty i bez existence festivalu. Dochází pouze tedy k tomu efektu, že podniky upřednostňují pouze některý tržní segment před jiným – v našem případě tedy návštěvníky konkrétní akce před běžnými turisty. (SQW LIMITED, TNS Travel and Tourism: 2005, s. 8–9)

4.2.3. Efekt prosakování

Efekt prosakování úzce souvisí s definovanou referenční oblastí pro výzkum. Jedná se o dopady vyvolané kulturní akcí, ale jejich dopad je mimo vymezenou oblast. Může souviset jak s útratami samotných návštěvníků, tak s ekonomickou aktivitou kulturní akce, která směřuje mimo region.

Studie ekonomického dopadu edinburských festivalů tuto problematiku zkoumá poměrně detailně a snaží se zjistit podíl takto „prosakujících“ výdajů tak, že provádí měření ve třech referenčních oblastech na různých geografických úrovních – jsou jimi město Edinburgh, region The Lothians a následně měření pro celé Skotsko. Všechny tyto oblasti generují logicky jiné multiplikátory. (SQW LIMITED, TNS Travel and Tourism: 2005, s. 8–10)

4.3. Metodologie měření ekonomických dopadů v ČR

V České republice je měření ekonomických dopadů kultury poměrně novým jevem. Výraznou osobností v této oblasti je MgA. Ing. Tereza Raabová, Ph.D., zakladatelka agentury Economic impacT, která je autorkou většiny zásadních studií, které v českém prostředí dosud vznikly.

4.3.1. Satelitní účet kultury ČR

Satelitní účet je statistický rámec pro měření ekonomického významu konkrétního odvětví (například cestovního ruchu, sektoru domácností atd.) v rámci národního hospodářství. (UNESCO: 2012, s. 21) Vytvoření satelitních účtů pro oblast kultury má velký význam, neboť tyto účty mapují oblast dat, která často v klasickém měření výkonnosti národního hospodářství nejsou pozorovatelná. Národní účty kultury jsou také zdrojem důležitých dat, která lze při měření ekonomických dopadů využít.

Za mezinárodní vzor a jeden z prvních realizovaných účtů kultury je považován návrh z roku 1986 autorky Maryvonne Lemaire z francouzského národního ústavu pro statistiku a ekonomické studie. V současné době je tento systém používán v zemích tzv. Mercosur¹¹, některých evropských zemích, jako je třeba Finsko, Španělsko nebo Velká Británie, a také v Kanadě nebo USA.

V České republice bylo vypracování národního satelitního účtu kultury jako jeden z cílů uvedených v dokumentu *Státní kulturní politika na léta 2009–2014*, schváleného vládou České republiky v roce 2008. Sestavení takového účtu není jednoduchou záležitostí. Problematické je už pouhé vymezení pojmu „kultura“, a tím pádem toho, které oblasti do kultury spadají. Data se získávají z administrativních zdrojů (veřejné rozpočty, údaje Ministerstva financí ČR) i statistických šetření.

Za referenční rok¹² je považován rok 2009, kdy bylo toto měření provedeno poprvé. Již zde se ukázaly velké rozdíly mezi jednotlivými kulturními odvětvími, kdy nejhůře si z hlediska soběstačnosti vedly knihovny, galerie a muzea a naopak velkou ekonomickou prosperitu vykazují například oblasti audiovizuální tvorby.

11 Mercosur je sdružení volného obchodu, které vzniklo mezi státy Jižní Ameriky. Patří sem země jako Venezuela, Argentina, Paraguay, Uruguay a Brazílie.

12 Referenční rok = výchozí rok, tedy takový, ke kterému se budou nově zjišťovaná data srovnávat

První úplné měření tedy proběhlo v roce 2010. Výsledky jsou publikovány vždy s dvouletým odstupem¹³, neboť data vyžadují náročné zpracování. Satelitní účet kultury je pro Českou republiku velkým krokem kupředu v oblasti měření efektivity kulturního sektoru a kreativních průmyslů.

4.3.2. Certifikovaná metodika pro měření ekonomických dopadů v ČR

Aktuálně všeobecně uznávanou metodou, jak měřit ekonomický dopad, je *Metodika pro výpočet ekonomických dopadů*. Návrh této metodiky byl zpracován v rámci projektu Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR¹⁴ v rámci dílčího cíle analyzovat jejich sociálně-ekonomický potenciál a nastavit způsoby, jak měřit jejich ekonomickou sílu nebo je hodnotit. Řešitelkou tohoto projektu byla Ing. MgA. Tereza Raabová Ph.D. *Metodika pro výpočet ekonomických dopadů* byla uznána Českým statistickým úřadem a v lednu 2013 certifikována Ministerstvem kultury ČR.

Tato metodika je založena na input-output analýze a pro svůj výpočet využívá data Českého statistického úřadu. Vychází z průzkumu ve dvou oblastech:

Sledování útrat návštěvníků – průzkum mezi návštěvníky, poskytuje data využitelná i pro marketingové účely (demografické složení návštěvníků, motivace pro návštěvu místa apod.)

Sledování ekonomického chování organizace – metoda finančního průzkumu, sledování struktury příjmů a výdajů

Po očištění vstupních dat jsou započítány multiplikátory (dostupné z webu Českého statistického úřadu) a vypočítá se ekonomický dopad pro různé oblasti: dopad na produkci, na HDP, zaměstnanost nebo dopad na zisky dodavatelských firem v celé republice.

¹³ Výsledky národního účtu kultury z roku 2010 byly publikovány až v roce 2012.

¹⁴ Projekt výzkumu financovaný Ministerstvem kultury ČR (program NAKI) a realizovaný Institutem umění – Divadelním ústavem. Cílem projektu je především získání kompletních a detailních informací kvantitativního i kvalitativního charakteru o stavu jednotlivých odvětví kulturních a kreativních průmyslů u nás a následná analýza těchto dat a zjištění.

Údaje Českého statistického úřadu jsou dostupné pouze pro celou Českou republiku, tudíž multiplikační efekt organizace nebo kulturní akce nelze vyčíslit pro referenční oblasti nižších geografických úrovní.

5) Měření ekonomického dopadu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER

Projektem, na který bude měření v této práci aplikováno, je mezinárodní divadelní festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER. Nejedná se o první měření – první studii na téma ekonomických dopadů a multiplikačních efektů tohoto festivalu zpracoval již v roce 2009 student Janáčkovy akademie múzických umění v Brně MgA. Jiří Matoušek.

Následující kapitoly budou věnovány popisu tohoto projektu a jeho specifickým, která je třeba brát v úvahu při sestavování výzkumu a následných výpočtech.

5.1. O festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER

Festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER je mezinárodní festival vysokých uměleckých škol, který každoročně pořádá Janáčkova akademie múzických umění v Brně a jehož posláním je vytvářet prostor pro setkávání, výměnu zkušeností, diskuzi a uměleckou konfrontaci mladých umělců a profesionálů z celého světa. Festival byl založen v roce 1991 jako setkání vysokých uměleckých škol tehdejšího Československa – Janáčkovy akademie múzických umění v Brně (JAMU), Divadelní fakulty Akademie múzických umění v Praze (DAMU) a Vysoké školy múzických umění v Bratislavě (VŠMU). V následujícím ročníku se další účastnickou zemí stalo Polsko a v průběhu let se festivalu zúčastnila celá řada škol ze všech koutů světa. V současné době se SETKÁNÍ/ENCOUNTER dá považovat za nejvýznamnější evropskou akci svého druhu – tedy divadelní festival se silnou tradicí a vzdělávacím charakterem.

SETKÁNÍ/ENCOUNTER se koná většinou v dubnu, kdy se během pěti dní na brněnských divadelních scénách (Divadelní studio Marta, Divadlo na Orli¹⁵, HaDivadlo, Divadlo Husa na provázku, Divadlo U stolu) obvykle představí 12–15 škol v přibližně 25 reprízách. Doprovodný program festivalu je tvořen inscenacemi a klauzurními projekty studentů JAMU a večerním programem.

Organizaci festivalu zajišťují studenti Ateliéru divadelního manažerství a jevištní technologie v rámci svého studijního plánu. Na přípravách se celkově podílí okolo třiceti studentů, kteří pracují pod pedagogickou supervizí.

¹⁵ Divadlo na Orli je novou scénou JAMU v Brně a v roce 2013 bylo pro festival využito poprvé. V minulosti se festival odehrával např. na scéně divadla Reduta nebo Divadla Bolka Polívky.

5.2. Měření ekonomického dopadu v roce 2009

Vytvoření nové metodiky pro měření ekonomického dopadu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013 se z velké části opírá o diplomovou práci MgA. Jiřího Matouška, který se jako první pokusil toto měření realizovat a vyčíslit ekonomický dopad festivalu. Jedná se rovněž o jednu z prvních akademických prací, které byly na toto téma zpracovány. Z dříve zpracovaných diplomových prací stojí za zmínku práce *Multiplikační efekty v kultuře*¹⁶, která se zabývá výzkumem ekonomického dopadu a multiplikačního efektu kulturních organizací v Brně (Městské divadlo Brno, Centrum experimentálního divadla, Národní divadlo v Brně).

Jiří Matoušek ve své diplomové práci *Měření ekonomického dopadu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER* vychází především ze studií edingurských festivalů a využívá metodu finančního průzkumu. Jejím základem je měření a mapování dvou typů útrat:

- útraty festivalu (rozpočet festivalu),
- útraty návštěvníků (výzkum v terénu – dotazník).

Autor volí pro výzkum referenční oblast **Jihomoravského kraje** s tím, že do útrat návštěvníků zahrnuje pouze rezidenty mimo tuto oblast, aby výsledná čísla výzkumu nebyla zkreslována.¹⁷

Postup měření shrnuje do šesti kroků (Matoušek: 2009, s. 40 - 42):

16 V rámci tohoto výzkumu vznikly v roce 2007 dvě diplomové práce vedené Mgr. Simonou Škarabelovou, Ph.D. pod názvem *Multiplikační efekty v kultuře*, jejichž autorkami jsou Lenka Pávišová a Iva Kouřilová.

17 Jedná se o tzv. efekt mrtvých duší (kapitola 2.2.1)

Fáze výzkumu	Popis aktivit
Krok 1: Měření ekonomického dopadu	Tento krok zahrnuje měření útrat samotného festivalu – tedy nákladů, které jsou spojené s uvedením jednotlivých představení, marketingem apod. Výše útrat návštěvníků byla zjišťována dotazníkovým šetřením.
Krok 2: Přepočet návštěvníků	Podle dat získaných průzkumem v terénu dojde k přepočtu na relevantní návštěvníky. Určující pro výzkum je 1) původ návštěvníků, 2) motivace pro návštěvu Jihomoravského kraje.
Krok 3: Přepočet a distribuce dopadů	V tomto kroku dojde k přepočtu dopadů v obou částech: 1) útraty samotného festivalu – vyloučení příjmů v rámci kraje (např. dotace od statutárního města Brna ¹⁸) a 2) výdajů směřujících mimo tento region.
Krok 4: Zjištění přímého ekonomického dopadu	Prostý součet obou změřených hodnot – útrat návštěvníků a ekonomické aktivity festivalu.
Krok 5: Multiplikace změřené hodnoty	Odvození multiplikačního efektu.
Krok 6: Zjištění celkového ekonomického dopadu	Vyčíslení ekonomického dopadu i s multiplikačními efekty.

Tabulka 1: Postup měření ekonomického dopadu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2009, autor: MgA. Jiří Matoušek

5.2.1. Výsledky měření

Měření útrat návštěvníků bylo prováděno dotazníkovým šetřením směřovaným výhradně na účastníky festivalu. Ze skladby návštěvnosti¹⁹ vyloučil autor práce Jiří Matoušek záměrně lokální rezidenty – jedná se o studenty a pedagogy JAMU a dále veřejnost (vzhledem k cílené propagaci v městě Brně a Jihomoravském kraji se ani neočekává výrazný příliv návštěvníků z jiných koutů republiky). Ze získaných dat byly útraty návštěvníků vyčísleny na **355 127 Kč**.

Při zkoumání útrat samotného festivalu dochází k rozdělení na straně příjmů (relevantní a nerelevantní) i na straně výdajů (relevantní a nerelevantní), a to podle vztahu k vymezené referenční oblasti. Na straně příjmů se pro ekonomický dopad

18 U tohoto typu příjmu se totiž dá předpokládat, že by v kraji i bez existence festivalu zůstal – dotace by byla poskytnuta jinému projektu.

19 Údaje z roku 2008: 57 % studenti a pedagogové JAMU, účastníci festivalu 29 %, veřejnost 7 %, novináři a partneři 7 %.

počítá pouze částka přicházející „zvenci“. Na straně výdajů naopak sledujeme takové výdaje, které zůstávají v referenční oblasti. Ty, které odchází mimo tuto oblast, totiž nevytvářejí dopad pro Jihomoravský kraj²⁰. Pro vyčíslení ekonomické aktivity festivalu, která vytváří v dané referenční oblasti dopad, se využívá pouze relevantních výdajů hrazených relevantními příjmy. Na základě dostupných dat byl ekonomický dopad vycházející z útrat festivalu vyčíslen na **420 756 Kč**.

Celkový ekonomický dopad festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2009 byl tedy **775 883 Kč**.

Následně se autor práce pokusil odvodit experimentálně ekonomický dopad včetně multiplikačního efektu. Výši multiplikátoru odvodil podle dostupných zahraničních studií a vytvořil tři možné varianty pro multiplikační efekt s následujícími výsledky:

	Výše multiplikátoru	Ekonomický dopad včetně multiplikačního efektu
Pesimistická varianta	1,03	799 160 Kč
Realistická varianta	1,33	1 031 924 Kč
Optimistická varianta	1,63	1 264 689 Kč

Tabulka 2: Experimentální užití multiplikátoru v roce 2009, autor: Mga. Jiří Matoušek

Dochází tak k závěru, že mezi možnými variantami ekonomického dopadu je velký rozptyl a zároveň naráží na nedostatek dat v některých oblastech, které do výzkumu nejsou zahrnuty (např. zaměstnanecký multiplikátor).

V závěru studie Matoušek uvádí: „*Celkový ekonomický dopad 19. ročníku byl však pravděpodobně nižší než u ostatních ročníků tohoto festivalu. Příčiny tohoto stavu je nutné hledat v některých specifických aspektech, které doprovázely tento ročník, především v účasti nižšího počtu škol a účastníků, kratší průměrné délce jejich pobytu a řádově v nižších příjmech z finančních sponzorských darů. Lze předpokládat, že ekonomický dopad festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER je dokonce vyšší, než jsou naměřené hodnoty.*“ (Matoušek: 2009, s. 62)

²⁰ V případě, že by sledovaná referenční oblast byla Česká republika, tyto náklady by pro nás pravděpodobně byly relevantními – festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER poptává naprostou většinu služeb v ČR.

5.3. Problematické oblasti

Posun metodiky, která by byla vhodná pro změření ekonomického dopadu s přesnějšími výsledky, vyžaduje analýzu v oblastech, které mohou být problematické. Tyto oblasti vycházejí ze samotné podstaty projektu SETKÁNÍ/ENCOUNTER, dostupnosti potřebných dat nebo závěrů, které Matoušek z měření vyvozuje.

5.3.1. Specifika projektu

Jak již bylo zmíněno výše, jednou z vlastností vycházející z podstaty projektu je fakt, že je organizován studenty v rámci studijního plánu. Na projektu se sice podílejí někteří zaměstnanci Divadelní fakulty JAMU, ale nedá se obecně říci, že by bez festivalu tato pracovní místa neexistovala. Optikou této úvahy potom SETKÁNÍ/ENCOUNTER negeneruje nová pracovní místa. Dalo by se uvažovat o vyčíslení této dobrovolné práce, ale otázkou je, zda by byl festival ekonomicky udržitelným projektem, a snadno by mohlo dojít k neověřeným spekulacím. Z hlediska přesnosti výsledného měření je jednodušší pracovní multiplikátory ignorovat.

Výhodou průzkumu mezi návštěvníky je fakt, že pro všechny rezidenty mimo referenční oblast platí, že festival je jejich hlavní motivací pro návštěvu České republiky nebo Jihomoravského kraje. Většinu z celého spektra návštěvníků tvoří účastnické soubory a hosté, pro něž je festival hlavním důvodem, proč přijeli. Další velkou skupinou jsou potom studenti a pedagogové JAMU a ostatní brněnští studenti, kteří nejsou do výzkumu zahrnuti (jsou to tzv. mrtvé duše). Turistů, kteří přijíždějí z míst mimo Jihomoravský kraj a kteří by Brno navštívili i v případě nekonání festivalu, najdeme mezi návštěvníky naprosté minimum. Plusem je také přehled o všech účastnících²¹, takže se dá lépe sledovat návratnost dotazníků a využít osobního přístupu.

Další výhodou při zpracovávání obdobné studie je dostupnost dat a dokumentace. Pro autorku práce a bezesporu i pro Jiřího Matouška, autora studie z roku 2009, je

21 Každý soubor má svého „souboráře“ - kontaktní osobu, která se o něj v průběhu celého festivalu stará. Svoji kontaktní osobu má například i porota.

velkým ulehčením znalost festivalu, jeho organizace a vnitřních procesů, což napomáhá daleko přesnější interpretaci zjištěných dat. Tento fakt se výrazně odráží v Matouškově výzkumu a také autorka této práce, která byla zároveň ekonomkou letošního ročníku, má přehled o finančních tocích v rámci projektu.

5.3.2. Specifika měření v roce 2009

Jak již bylo shrnuto výše, Jiří Matoušek v závěru své studie vyslovuje domněnku, že ekonomický dopad festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER je pravděpodobně vyšší, než vyplynulo z výpočtu.

Je pravdou, že v roce 2009 se festivalu účastnilo jedenáct škol (což odpovídá zhruba každoročnímu standardu), ale počty zahraničních účastníků byly menší (131 studentů a 18 pedagogů), a především, že průměrný počet dní, který účastníci na festivalu strávili, byl nižší, než je tomu zvykem.²² V souvislosti s výzkumem mezi účastníky měly také distribuované dotazníky poměrně nízkou návratnost (32 %), takže validita přepočtů na jednotlivého návštěvníka může kolísat.

Dále Matoušek zdůvodňuje, že v roce 2009 byly výrazně menší finanční sponzorské dary než v minulých letech. U sponzorských darů je situace složitější, neboť pro festival jsou důležitým příjmem i dary věcné. Nakonec ve svém výzkumu sponzorské dary do celkového dopadu nezahrnuje.

Určité zjednodušení použil Matoušek i v případě měření útrat festivalu. Rozděluje příjmy a výdaje na relevantní a nerelevantní (podle toho, odkud přicházejí a kam plynou), ale nepřirazuje konkrétní příjmy ke konkrétním výdajům. Operuje pouze se zjednodušeným modelem, ve kterém předpokládá, že výdaje byly hrazeny stejným dílem relevantních i nerelevantních příjmů. Vzhledem k charakteru interních dat, která by mohla být v roce 2013 k dispozici, lze být v těchto výpočtech konkrétnější a odvodit ekonomický dopad od opravdu relevantních příjmů, které pokrývají relevantní výdaje.

Dalším problematickým bodem je ona multiplikace, ve které jsou experimentálně aplikovány tři možné varianty multiplikačních kvocientů, které byly odvozeny ze

²² V Matoušově studii nenajdeme počet. Festival ovšem trvá pět dní a školy jsou zvány na celou dobu festivalu, takže se dá předpokládat, že většina účastníků přijížděla později nebo odjížděla dříve.

zahraničních studií. Případné odchylky mohou vznikat jiným ekonomickým prostředím, na které tento multiplikátor přenášíme. Dokonce se tento multiplikátor může lišit i na jiných geografických úrovních, neboť v každém ekonomickém systému platí jiné vazby.

5.3.3. Metodologie výzkumu a měření

Stanovení ekonomického přínosu takové kulturní akce, jako je divadelní festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER je složitý proces i z hlediska metodologie. V českém prostředí dochází zatím k postupnému vývoji této problematiky a sběru potřebných dat.

Přestože existují studie, které mapují ekonomické přínosy pro Českou republiku, studií mapujících regionální dopad je už méně. Český statistický úřad disponuje potřebnými daty (např. multiplikátor produkce) pro národní hospodářství, ale pro jednotlivé kraje už tyto koeficienty nenajdeme.

Při výzkumu ekonomického dopadu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER tedy výzkum metodologicky naráží na nedostatek sekundárních dat. Aby bylo možné stanovit tento multiplikátor co nejpřesněji, je nutné čerpat ze zahraničních zdrojů, kde je fenomén ekonomického dopadu i pro lokální projekty zkoumán daleko více.

5.4. Návrh nové metodologie pro měření v roce 2013

Metodologie pro nové měření ekonomického dopadu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER bude vycházet z nastaveného modelu, který ve své diplomové práci *Měření ekonomického dopadu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER* navrhl a aplikoval Jiří Matoušek.

Nová metodologie použitá pro měření 23. ročníku festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER by měla zpřesňovat výsledek v těchto oblastech:

- útraty návštěvníků (snaha o vyšší návratnost dotazníků),
- útraty festivalu (přiřazení relevantních příjmů k relevantním výdajům),
- multiplikace (užití nové metody pro odvození multiplikátoru).

5.4.1. Problematika multiplikátoru

Nová metodologie by se měla zaměřovat na nejvíce problémovou oblast, což je stanovení multiplikátoru. V Matouškově studii byl tento multiplikátor odvozen podle kvocientu užívaném v zahraničních studiích, a vytvořil tak tři varianty – pesimistickou, realistickou a optimistickou.

U multiplikátoru je důležité si uvědomit, že jde pouze o určitý ukazatel. Jedná se o údaj, který není přesný, ale pouze znázorňuje zjednodušené fungování reality. Přesto však nelze spolehlivě přenášet hodnoty multiplikátoru ze zahraničních studií nebo zjištěné multiplikátory pro celostátní úroveň, protože ekonomická struktura zkoumané referenční oblasti se různí. Problematické ovšem je, že v této oblasti neexistují primární statistická data, která ČSÚ v rámci svých měření nezpracovává. V zahraničním prostředí jsou však tato data naprosto běžná a každá organizace si může svůj ekonomický dopad spočítat, například pomocí jednoduchých on-line kalkulaček, a uveřejnit si výpočty ve svých výročních zprávách. Pro kulturní organizaci je tedy značně náročné se k těmto datům dostat.

Jedno z možných řešení přináší studie *Penězům na stopě* publikovaná *Trastem pro ekonomiku a společnost*²³, která představuje jednoduchou metodiku LM3 rámce pro výpočet lokálního multiplikátoru, který se velmi úspěšně ujal například v Británii.

5.4.2. LM3 metodologie

Výpočet pomocí LM3 je tedy cestou, jak dospět k přesnějšímu lokálnímu multiplikátoru. Byl vyvinut nezávislým londýnským institutem *New Economic Foundation*. S aplikací pro české prostředí s ní ve své studii *Penězům na stopě* přichází brněnský *Trast pro ekonomiku a společnost*.

Lokální multiplikátor jednoduše zkoumá tok peněz v regionu – tedy nakolik se nově přichozí peníze zužitkují v regionu, než z něj odejdou, což vytváří onen ekonomický dopad. Už J. M. Keynes upozorňoval, jak důležitý je pro ekonomiku a udržitelnost regionu nejen objem peněz, ale také jejich setrvání v lokalitě. Peníze, které zůstávají

23 Společnost, která usiluje, aby jak odborná, tak i široká veřejnost začala aktivně pracovat na hospodářských a společenských modelech, konceptech a praktických řešeních, které by podporovaly demokratické a sociálně spravedlivé procesy ve společnosti a vedly k posílení trvalé udržitelnosti a zodpovědnému chování subjektů v hospodářské soutěži. (Zdroj: www.thinktank.cz)

v regionu jsou totiž pro tuto oblast stejně důležité jako ty, které přicházejí zvenčí. Výpočet multiplikátoru u kulturní akce tedy může být velkým argumentem pro místní politiku.

LM3 sleduje první tři kola oběhu peněz. Začíná od částky počátečního příjmu, který do oblasti přichází, a dále se zjišťuje, jak se tento příjem utratí (druhé kolo). Třetí kolo zkoumá, kolik peněz z druhého kola utratily firmy a domácnosti v daném regionu. Multiplikátor získáme sečtením peněz za všechny tři kola a vydělením počáteční částkou. Při velké náročnosti a objemu dat je možné zjednodušit metodiku pouze na LM2 a sledovat multiplikaci pouze ve dvou kolech.

New Economic Foundation vytvořila také pro uživatele LM3 metodiky on-line kalkulačku, tedy aplikaci, která umožňuje uživatelům povést celý výzkum, automaticky rozesílá respondentům e-maily a pomocí získaných dat dokáže modelovat různé scénáře (například jak se změní ekonomický dopad organizace, pokud zvýší o 10 % směřování svých výdajů do regionu).

5.4.3. Případové studie LM3 metodiky

New Economic Foundation začala tuto jednoduchou metodiku přísně testovat v pěti sektorech po Velké Británii a výsledky potvrdily významnost mapování místního koloběhu peněz. Pro Českou republiku byla metodika testována *Trastem pro ekonomiku a společnost* na dvou pilotních projektech – pro obec Ostopovice v Jihomoravském kraji a firmu Moštárna Hostětín ve Zlínském kraji.

Moštárna Hostětín

Pro hostětínskou moštárnu byla jako sledovaná oblast vyčleněno území kružnice o poloměru 25 km. Toto území částečně zasahovalo i na Slovensko. U tohoto projektu se ukázalo jako smysluplnější určit tuto oblast na základě přirozeného regionu, nikoliv politického nebo správního dělení.

Na základě užitého LM2 modelu výpočtu byl vypočítán multiplikátor 1,37. To znamená, že z každé koruny, kterou moštárna vydá, putuje 1,37 Kč do lokální ekonomiky. Třetí kolo měření bylo *Trastem pro ekonomiku a společnost* reflektováno jako nejnáročnější na sběr dat. U větších organizací trast doporučuje si na tuto fázi výzkumu vyčlenit jeden až dva měsíce. Po náročném získávání dat nakonec vyšel

multiplikátor pro LM3 1,62. Trast tento nižší výsledek interpretuje jako příčinu vyšší vazby na levnější dodavatele v zahraničí.

Obec Ostopovice

Další pilotní testování proběhlo v obci Ostopovice v Jihomoravském kraji. Tato obec byla jednou z mála, která na výzkum přistoupila – ostatní oslovené obce i přes ujištění o diskrétním zacházení s daty odmítly informace o svých výdajích poskytnout.²⁴

Ostopovice leží 5,5 kilometru jihozápadně od Brna, žije zde 1 400 obyvatel a existuje zde 298 podnikatelských subjektů. Ekonomické chování obce velmi ovlivňuje blízkost města Brna, kam většina obyvatel dojíždí za prací, do školy nebo zde uskutečňuje nákupy. Lze tedy předpokládat, že do Brna budou směřovat i výdaje obce samotné. Za referenční oblast bylo tedy považováno Brno - venkov (kam obec spadá) i Brno - město. Finance směřující mimo tyto oblasti byly považovány za utracené mimo místní ekonomiku. Útraty však byly geograficky mapovány na:

- obec Ostopovice,
- region Brno - venkov (mimo obec Ostopovice),
- region Brno - město.

Výdaje obce byly sledovány v horizontu celého roku, neboť se nepodařilo najít měsíc, který by se dal považovat za typický. Výpočet LM2 byl vyčíslen jako 1,75 s podkategoriemi:

- LM2 pro obec Ostopovice – 1,30,
- LM2 pro Brno - venkov (mimo obec Ostopovice) – 1,07,
- LM2 pro Brno - město – 1,37.

Podíl lokálních výdajů byl tedy 83 %. Zajímavé bylo, do jaké míry tyto finance zůstávají v místní lokalitě i pro další kolo. Bohužel se výpočet pro LM3 nepodařilo zrealizovat. Návratnost dotazníků pro firmy a podniky byla nulová. *Trast pro ekonomiku a společnost* vidí tento neúspěch ve strachu poskytovat třetí straně interní

24 Obce se často odkazovaly na zákon č. 106/1999 Sb. O svobodném přístupu k informacím, ale tento zákon se vztahuje převážně na obchodní tajemství, a nikoliv na výdaje obcí, které jsou věci veřejnou.

ekonomická data a v nedůvěře v prospěšnost metodiky LM3, která není v našem prostředí známým konceptem.

5.4.4. Postup pro měření ekonomického dopadu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013

Sběr dat pro měření bude stejně jako u studie Jiřího Matouška, probíhat dvoufázově – zkoumány budou útraty samotného festivalu a také ekonomické chování návštěvníků. Výsledná čísla budou tzv. očištěna, tedy dojde k započtení jen těch nákladů a výdajů, které jsou relevantní k referenční oblasti.

Referenční oblastí bude stejně jako u Matouškovy studie Jihomoravský kraj. Přestože během návštěvy festivalu mnohdy jeho návštěvníci cestují i mimo Jihomoravský kraj, četnost těchto výletů není příliš častá a nemá zatím smysl zavádět jinou geografickou lokalitu, na kterou se bude měření vztahovat.

Zjišťování velikosti multiplikátoru bude probíhat LM3 metodou. Zcela spolehlivě lze stanovit multiplikátor pro LM2, tedy první dvě kola útrat. Pro třetí kolo by bylo nutné dělat výzkum mezi všemi dodavateli všeskerého zboží a služeb, které jsou výdaji festivalu. Pro LM3 bude tedy multiplikátor – podobně jako v Matouškově studii – odvozen. Toto odvození je přesnější, neboť se týká až třetího kola útrat. K dispozici budou navíc čísla druhého kola, známá je také výše daně.

Výzkum bude mít celkem sedm fází:

Fáze výzkumu	Popis aktivit
Krok 1: Výzkum mezi návštěvníky festivalu	Dotazníkové šetření zkoumající typ a rozsah útrat během pobytu v Brně. Následně bude přepočtem na průměrného účastníka festivalu zjištěn objem útrat za návštěvníky celkově. Využití interních dat sekce Hosté/porota/soubory.
Krok 2: Měření útrat festivalu	V tomto kroku bude metodou finančního průzkumu analyzována finální bilance festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER.
Krok 3: Přepočet a distribuce dopadů	V tomto kroku dojde k přepočtu dopadů v obou částech: 1) útraty samotného festivalu – vyloučení příjmů v rámci kraje (např. dotace od statutárního města Brna) a 2) výdajů směřujících mimo tento region.
Krok 4: Zjištění přímého ekonomického dopadu	Prostý součet obou změřených hodnot – útrat návštěvníků a ekonomické aktivity festivalu.
Krok 5: Odvození multiplikátoru LM2	Aplikací LM2 metody bude stanovena velikost multiplikátoru pro stanovení ekonomického dopadu včetně multiplikačního efektu.
Krok 6: Odvození multiplikátoru LM3 a multiplikace	Od LM2 multiplikátoru bude odvozen LM3 multiplikátor, tedy multiplikátoru útrat ve všech třech kolech.
Krok 7: Zjištění celkového ekonomického dopadu	Vyčíslení ekonomického dopadu i s multiplikačními efekty.

Tabulka 3: Postup měření ekonomického dopadu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013, autor: Michaela Šebestová

6) Průběh a výsledky měření v rámci 23. ročníku festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013

23. ročník mezinárodního festivalu divadelních škol SETKÁNÍ/ENCOUNTER se konal 16. – 20. dubna 2013 v Brně. Jeho hlavním pořadatelem byla Divadelní fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně, spolupořádajícími subjekty Centrum experimentálního divadla, příspěvková organizace a občanské sdružení MuseYou, o.s.

Účastníci festivalu měli možnost v pěti festivalových dnech zhlédnout celkem 23 představení dvanácti mezinárodních škol na pěti brněnských divadelních scénách a osm offprogramových představení (představení vzniklá na půdě DIFA JAMU).

V hlavním programu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013 se představily tyto divadelní školy:

- Janáčkova akademie múzických umění v Brně; Česká republika, Brno
- Akademie múzických umění v Praze; Česká republika, Praha
- Vysoká škola múzických umění; Slovensko, Bratislava
- Benemérita Universidad Autónoma de Puebla; Mexico, Puebla
- National Academy for Theatre and Film Arts; Bulharsko, Sofia
- Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. L. Schillera; Polsko, Lodž
- Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie; Polsko, Krakow
- Scuola Teatro Dimitri; Švýcarsko, Verscio
- Shanghai Theatre Academy; Čína, Šanghaj
- Universität für Musik und Darstellende Kunst Graz, Rakousko, Graz
- University of Cape Town; JAR, Kapské město
- Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts; Kazachstán, Almaty

Celkově obdržel organizační tým celkem 26 přihlášek, z nichž bylo vybráno jedenáct souborů²⁵ na základě zasedání výběrové komise.

23. ročník festivalu byl také bohatý na řadu hostů. Celkem na festival přijelo 43 hostů, kteří byli převážně ze zahraničí. Na festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER došlo také k setkání správní rady sítě ENCACT – mezinárodní sítě spojující organizace zaměřující se na vzdělávání v oblasti kulturního manažerství a kulturní politiky, což zvýšilo jeho prestiž.

6.1. Výzkum mezi návštěvníky

Výzkum mezi návštěvníky probíhal dotazníkovým šetřením přímo během festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER a následně i zpětně elektronickou formou. Do dotazované skupiny byli zařazeni studenti a pedagogové účastnických škol (mimo JAMU), porotci a hosté. Důležitým kritériem pro výběr této skupiny je jednoznačně prokazatelná motivace návštěvy Jihomoravského kraje díky festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER, a tedy příliv nových financí do oblasti ze zahraničí nebo z jiných koutů České republiky (v našem případě to byla hlavně Praha – studenti DAMU, jejich pedagogové a dva porotci). Do dotazované skupiny nejsou záměrně započítáni studenti a pedagogové JAMU. Jedná se o lokální rezidenty, u nichž lze předpokládat, že by jejich útraty do lokální ekonomiky probíhaly i bez existence festivalu.

Dotazníky byly vytvořeny v českém i anglickém jazyce. Mezi základní otázky patřily údaje, týkající se účastnické země, délky pobytu a rozdělení na studenty a ostatní (pedagogové, hosté). Další otázky se týkaly objemu útrat a jejich struktury. Zároveň měly otázky sloužit jako vodítko pro přesnější informace od účastníků, přestože ve výsledku výzkum nerozlišuje, zda byly finance utráceny za jídlo, suvenýry, jízdné apod. Respondenti mohli částky uvádět v korunách i eurech²⁶. Použitý dotazník je k nahlédnutí v příloze č. 1.

Pro vyloučení útrat, které směřovaly mimo rezidenční oblast, byli respondenti dotazováni na výdaje za cestování mimo Jihomoravský kraj. Tato otázka také

²⁵ Dvanáctou školou je Janáčkova akademie múzických umění v Brně, hlavní pořadatel festivalu.

²⁶ Eura byla přepočítána na koruny podle aktuálního kurzu ze dne 1. 5. 2013 (1 euro = 26 Kč).

pomohla stanovit četnost těchto útrat a jejich zohlednění při výsledném přepočítávání na celkový počet účastníků.

Při výzkumu návštěvníků bylo také využito interních dat sekce Hosté/porota/soubory²⁷, ze kterých bylo možné díky charakteru festivalu zjistit informace o počtu návštěvníků a délce jejich pobytu a porovnat s výsledky zjištěnými dotazníkovým šetřením. Pro účastníky z řad studentů a pedagogů byl dotazník distribuován skrze festivalového průvodce, který dohlédl na jeho vyplnění a byl nápomocný v případě nutnosti dovysvětlení. Pro festivalové hosty byl dotazník připraven v jejich tašce s ostatními materiály a byli upozorněni na jeho vyplnění. Vzhledem k tomu, že návratnost dotazníků ze strany hostů byla nízká, proběhla následně další vlna oslovení elektronickou formou těchto dotazníků, která přinesla již přijatelnější výsledek.

23. ročníku festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER se zúčastnilo celkem 196 účastníků z přibližně 18 zemí²⁸ z celého světa. Z těchto účastníků bylo na festivalu **153 studentů a pedagogů**, kteří zde průměrně trávili čtyři noci a **43 hostů**, kteří zde trávili v průměru dvě až tři noci. Z těchto výsledků je patrné, že většina souborů zůstávala na celou dobu festivalu (pět dní) a v některých případech i déle.

Návratnost dotazníků z tohoto výzkumu byla celkem 90 odpovědí, čili byl získán 46% vzorek.²⁹ Z těchto 90 odpovědí bylo 58 studentů (65 %) a 32 hostů a pedagogů (35 %).

27 Organizační struktura festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER je dělena na jednotlivé sekce, které se zabývají určitou činností (např. marketing, zajištění doprovodného programu apod.). Sekce Hosté/porota/soubory zajišťuje veškerý guest service a hlavní program. Vzhledem k relativně nízkému počtu účastníků (cca 200 osob každý rok) je možné mít přesný přehled o jejich pobytu.

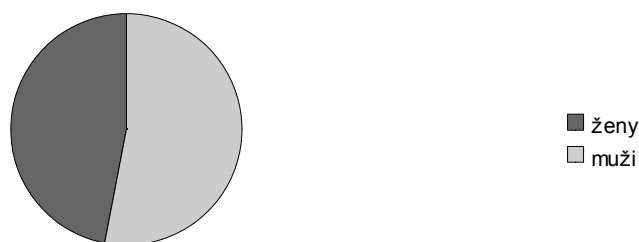
28 V hlavním programu se představilo dvanáct škol z deseti zemí z celého světa. Mezi hosty a porotci byli ovšem zástupci i dalších států jako např. Argentina, Velká Británie, Maďarsko a další.

29 U Matouškova výzkumu to bylo 32 %.

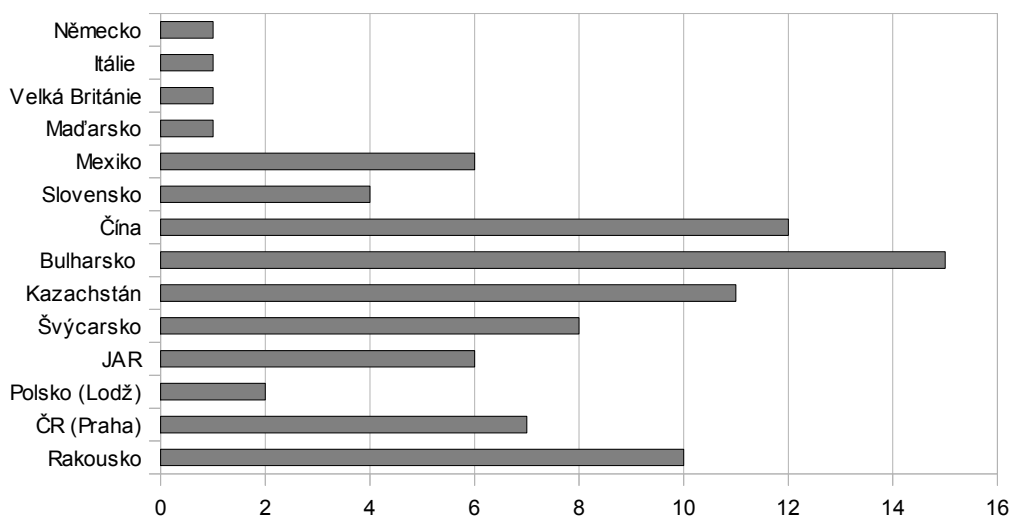
Graf 1: Poměr respondentů v rámci výzkumu mezi návštěvníky, autor: Michaela Šebestová

Složení mužů a žen mezi respondenty bylo 47 % žen (41 odpovědí) a 53 % mužů (47 odpovědí). Tento poměr není pro výzkum tolik podstatný, ale je výhodné, že se podařilo získat průměrný vzorek, kde jsou obě pohlaví zastoupena téměř rovnocenně.

Graf 2: Poměr mužů a žen v rámci výzkumu mezi návštěvníky festivalu, autor: Michaela Šebestová

Zastoupení účastnických zemí mezi zodpovězenými dotazníky bylo následující.

Graf 3: Počet odpovědí z hlediska země, autor: Michaela Šebestová

Z hlediska zastoupení těchto zemí, studentů a hostů nebo pohlaví se dá vzorek navrácených dotazníků považovat za reprezentativní.

Dle očekávání bylo nejvíce útrat za občerstvení v restauracích, kavárnách a barech a za nákupy suvenýrů. Na základě vyplněných dotazníků nelze tato data blíže kvantifikovat, neboť v některých případech vyplnil respondent pouze celkovou částku za útraty během festivalu.

Pozornost při zkoumání typů útrat byla zaměřena pouze na četnost výletů mimo Jihomoravský kraj, z nichž nejčastější destinací byla Praha. Z navrácených dotazníků (90) dále cestovalo 31 respondentů, z toho 12 v rámci Jihomoravského kraje a 19 mimo Jihomoravský kraj. Z těchto dat byla spočítána celková částka za cestování mimo referenční oblast kraje a porovnána i celkovými výdaji účastníků. Na základě tohoto vzorku bylo stanoveno, že od celkového ekonomického dopadu ze strany návštěvníků festivalu, bude odečteno 7 %, která budou počítána jako výdaje směřující mimo region Jihomoravského kraje.

Z těchto dat byl rovněž vytvořen průměrný model pro každou ze skupin návštěvníků – jedna pro studenty a druhá pro hosty a pedagogy, aby výsledný výpočet mohl přihlídnout nejen k délce pobytu, ale také k sociálnímu statusu účastníka. Dle předpokladu se ukázalo, že u studentů byly i přes delší dobu pobytu útraty nižší. Zatímco student utratil během festivalu v Jihomoravském kraji částku **2 624,4 Kč**, u hostů a pedagogů byla průměrná útrata za dobu pobytu **3 168 Kč**.

Výsledný ekonomický dopad pro návštěvníky festivalu byl 537 742 Kč a po odečtu 7 % za případné útraty směřující mimo region byl ekonomický dopad pro Jihomoravský kraj vyčíslen na **500 100 Kč**.

6.2. Finanční průzkum rozpočtu

Hlavním nástrojem pro zkoumání útrat festivalu byla závěrečná bilance, ze které bylo možné rozdělit příjmy a výdaje podle jejich vztahu ke sledované referenční oblasti Jihomoravského kraje. Za relevantní příjmy byly považovány ty, které přicházejí do kraje z vnějšího prostředí. V praxi se tedy jedná o veškeré granty

a dotace mimo podporu statutárního města Brna.³⁰ V případě sponzorských darů byla relevance určena podle sídla firmy. Do relevantních příjmů byl tedy započítán pouze finanční dar firmy Heineken, a. s. ve výši 40 000 Kč, neboť ostatní firmy mají sídla v Jihomoravském kraji.

Věcné dary nebyly ve výpočtech zohledňovány. Vyjdeme-li z předpokladu, že firma by teoreticky místo věcného daru věnovala finance, za které by byly daný produkt nebo služba objednány, následně by stejný obnos z kraje odešel zpět směrem k poskytovateli (Matoušek, s. 54). Ve výzkumu nejsou zohledňovány ani výnosy ze smluv o spolupráci či vyčíslení mediálních partnerství, která festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER s partnery uzavřel.

Z hlediska relevantních příjmů přichází do rozpočtu festivalu částka 755 000 Kč. Tato částka ovšem není přímým dopadem, neboť záleží, jakým způsobem je následně utracena.

Stejně jako příjmy byly rozděleny i výdaje. Za relevantní byly považovány takové, které zůstávají v oblasti Jihomoravského kraje. Vyčíslení těchto výdajů je 994 505 Kč. V porovnání s celkovými financemi (bez věcného plnění) směřuje do regionu 84,5 % výdajů. To znamená, že více než tři čtvrtiny veškerých výdajů poptává festival u dodavatelů uvnitř Jihomoravského kraje a podporuje tak lokální ekonomiku.

Následně byly propojeny relevantní výdaje s relevantními příjmy. Vzhledem k tomu, že již všechny zdroje byly alokovány ke konkrétním výdajům, bylo možné určit přesně, které z relevantních výdajů byly hrazeny relevantními příjmy. Výsledná částka byla **452 884 Kč**, což je zároveň čistý ekonomický dopad, který vytváří festival svými útratami.

6.3. Multiplikace

Čistý ekonomický dopad 23. ročníku festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013 získáme prostým součtem naměřených hodnot (500 100 Kč za útraty návštěvníků a 452 884 Kč za útratu festivalu). Výsledný dopad byl **952 984 Kč**, které festival

³⁰ Zde lze předpokládat, že pokud by dotace nebyla udělena festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER, byl by podpořen jiný projekt ve městě Brně nebo jeho okolí. Dotace tedy není relevantním příjmem.

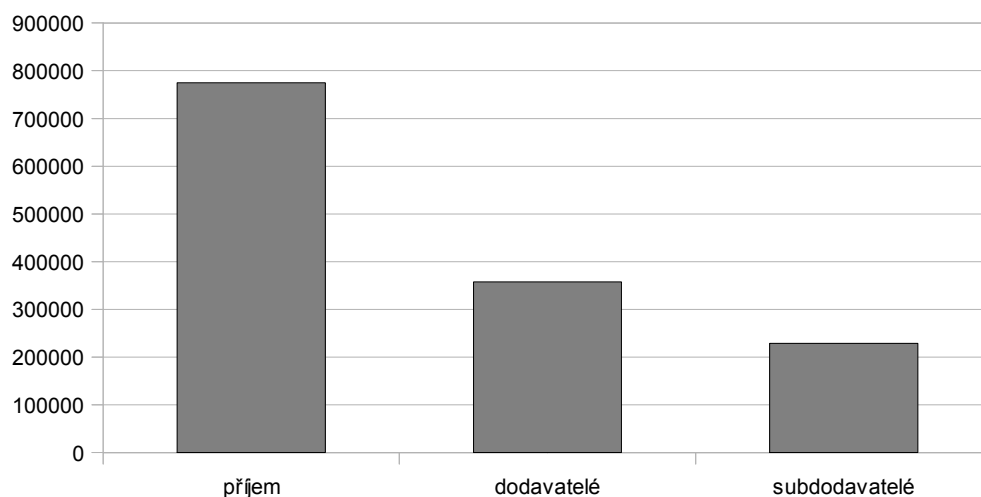
přináší jako novou ekonomickou hodnotu do Jihomoravského kraje a která by bez jeho existence nevznikla.

Následná multiplikace je znázorněním dalšího toku peněz směrem k dodavatelům a subdodavatelům v regionu. Z dostupných dat je možné relativně přesně určit multiplikátor pro LM2.

Přesný výpočet třetího kola útrat by vyžadoval další měsíce výzkumu, ve kterém by byli zkoumány rozpočty všech dodavatelů, které festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER v roce 2013 měl. Takový výzkum překračuje v tuto chvíli časové možnosti této práce, nicméně byl by dalším krokem, jak do budoucna výpočet lokálního multiplikátoru zpřesňovat.

Pro LM3 budou vytvořeny tři varianty scénářů – optimistická, realistická a pesimistická. V každém mezikole bude vytvořen odpočet 20 %, který budeme předpokládat jako ztrátu na dani.³¹

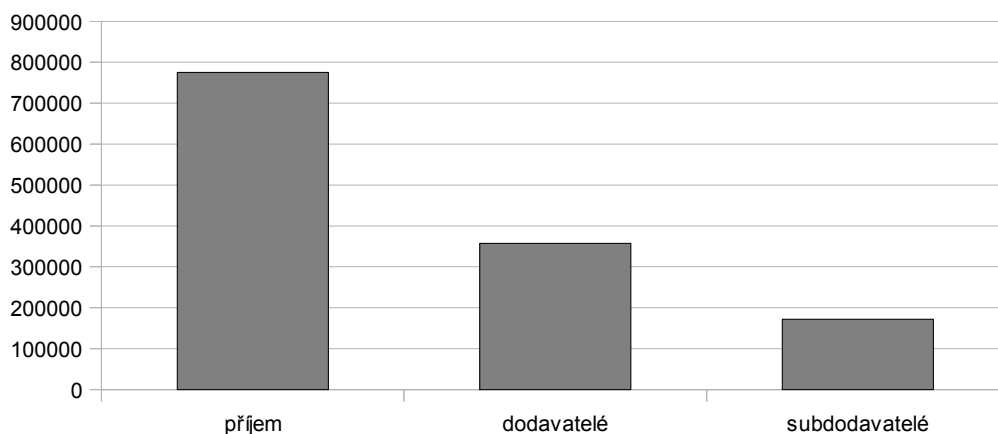
Znázornění těchto scénářů je patrné na následujících grafech. U scénáře optimistické varianty předpokládáme, že 80 % útrat dodavatele směřuje do regionu Jihomoravského kraje.

Graf 4: Znázornění optimistického scénáře u dodavatelského řetězce, autor: Michaela Šebestová

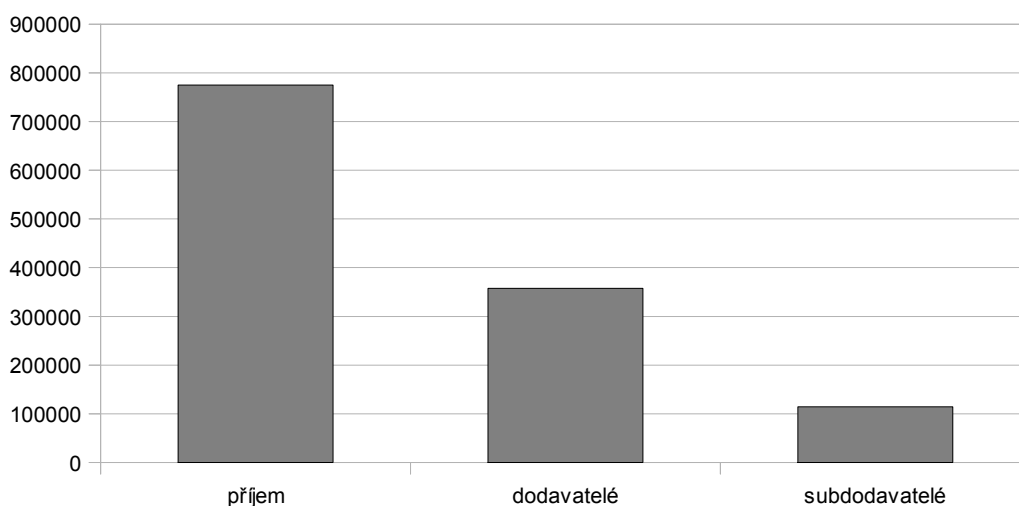
³¹ V roce 2013 je základní sazba daně uplatňovaná na většinu zboží a služeb 21 %, snížená sazba daně 15 %. Příjmy fyzických osob jsou zdaňovány 15 %.

Dalším scénářem je realistická varianta, která vychází z odhadu, že 60 % výdajů dodavatelů plyne místním subdodavatelům. Vzhledem k rozvinuté lokální ekonomice a velké dostupnosti zboží a služeb v kraji je i tento odhad značně podhodnocován.

Graf 5: Znáornění realistického scénáře u dodavatelského řetězce, autor: Michaela Šebestová

Posledním pesimistickým scénářem bylo pouze 40 % útrat, směřujících k dalším subdodavatelům. U zbylých 60 % se předpokládá, že jsou poptávány mimo region nebo mimo Českou republiku.

Graf 6: Znáornění pesimistického scénáře u dodavatelského řetězce, autor: Michaela Šebestová

Výpočet pro všechny varianty znázoňuje následující tabulka:

Varianta	Popis scénáře	LM2	LM3	Ekonomický dopad včetně multiplikačního efektu
Optimistická	80 % příjmů dodavatele plyne dále do lokální ekonomiky	1,47	1,77	1 686 782 Kč
Realistická	60 % příjmů dodavatele plyne dále do lokální ekonomiky	1,47	1,7	1 620 073 Kč
Pesimistická	40 % příjmů dodavatele plyne dále do lokální ekonomiky	1,47	1,62	1 543 834 Kč

Tabulka 4: Výpočet ekonomického dopadu včetně multiplikačního efektu podle LM3, autor: Michaela Šebestová

Z těchto výpočtů vyplývá, že každá koruna dotace multiplikuje do lokální ekonomiky **dalších 62 až 77 haléřů**.

6.4. Interpretace zjištěných dat

Porovnáme-li zjištěná data s měřeními z roku 2009, dostaneme se k zajímavým výsledkům.

Rok měření	Útraty návštěvníků	Útraty festivalu	Čistý ekonomický dopad
2009	355 127 Kč	420 756 Kč	775 883 Kč
2013	500 100 Kč	452 884 Kč	952 984 Kč

Tabulka 5: Porovnání zjištěných dat za roky 2009 a 2013, autor: Michaela Šebestová

Z tabulky je patrné, že se o téměř 150 000 Kč liší útraty návštěvníků. Ve shrnutí své práce komentuje sám autor (Matoušek: 2009, s. 60), že počet návštěvníků

SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2009 byl nižší než obvykle, ale toto číslo je srovnatelné i s 23. ročníkem.³² Příčina může být pravděpodobně v průměrně delším pobytu.

Při multiplikaci užívá Matoušek tři experimentálních koeficientů (1,03; 1,33; 1,63). Přesnější výpočty podle LM3 metodiky ukazují, že tento multiplikátor se blíží spíše hranici, kterou Matoušek nastavil jako optimistickou.

Příčina je prostá – pokud vytvoříme experimentální model tří kol oběhu peněz, je patrné, že multiplikátor nemůže být nižší než 1,00 a vyšší než 3,00.

a) všechny příjmy jsou utraceny místně

1. kolo	1 000 Kč
2. kolo	1 000 Kč
3. kolo	1 000 Kč

celkem 3 000 / 1 000 = 3,00

b) žádný z příjmů není utracen místně

1. kolo	1 000 Kč
2. kolo	0 Kč
3. kolo	0 Kč

celkem 1 000 / 1 000 = 1,00

Obrázek 1: Vysvětlení velikosti multiplikátoru pro LM3, zdroj: Penězům na stopě (strana 64–65)

Studie *Penězům na stopě* uvádí, že koeficient 1,00 by signalizoval skomírající ekonomiku a koeficient 2,20 by poukazoval na velmi živou lokální ekonomiku. Multiplikátor, který by mohl být pro LM3, se u festivalu pohybuje od 1,62 do 1,77. Tento odhad se jeví velmi realisticky, uvažíme-li, že v regionu Jihomoravského kraje je vysoká nabídka celého spektra zboží a služeb, a je tedy pravděpodobné, že více než polovina je poptávána u lokálních dodavatelů a subdodavatelů.

Ekonomický dopad na region Jihomoravského kraje se včetně multiplikace u festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013 pohybuje **od částky 1 543 834 Kč po 1 686 782 Kč.**

32 V roce 2009: 195 návštěvníků; v roce 2013: 196 návštěvníků

7) Závěr

V bakalářské diplomové práci *Ekonomické dopady a multiplikační efekty v kultuře* byly shrnuty základní přístupy v měření ekonomického dopadu a multiplikačních efektů. Na praktickém měření ekonomického dopadu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013 se prokázalo, že i kulturní akce se regionu ekonomicky „vyplácí“. Je ovšem důležité mít stále na paměti, že pořádání kulturních akcí a činnost kulturních organizací má celou řadu dalších dopadů, například sociálních, které jsou jen velmi obtížně kvantifikovatelné.

Pro praktické měření ekonomického dopadu 23. ročníku mezinárodního divadelního festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER byla použita poměrně nová metodologie LM3 multiplikátoru, která byla vyvinuta britskou *New Economic Foundation* a v českém prostředí poprvé testována *Trastem pro ekonomiku a společnost*. Díky této metodice bylo možné s daleko větší přesností určit multiplikátor pro všechny tři kola útrat (počáteční příjem – dodavatelé – subdodavatelé).

Čistý ekonomický dopad festivalu byl vyčíslen na **952 984 Kč**. Po započítání multiplikačních efektů se dostáváme na možnou částku od 1 543 834 Kč po 1 686 782 Kč. To znamená, že každá 1 Kč multiplikuje do lokální ekonomiky **1,62 Kč až 1,77 Kč**. Tento výsledek můžeme také interpretovat tak, že projekt SETKÁNÍ/ENCOUNTER „vrací“ do regionu o přibližně 600 000 Kč více, než je částka za všechny udělené dotace dohromady.

Významným zdrojem pro toto měření byla studie MgA. Jiřího Matouška z roku 2009. V roce 2013 bylo měření zpřesněno v oblasti útrat festivalu jako organizace, při stanovení lokálního multiplikátoru a vyšší návratnost měly i dotazníky z řad návštěvníků (46 %). Měření 23. ročníku festivalu přineslo také daleko optimističtější výsledky, než byly zjištěny v roce 2009, tedy určitou vzrůstající tendenci. Určit příčinu není jednoznačné a bylo by nutné mít k dispozici více měření. Tato práce může ovšem být metodickou oporou pro opakování tohoto měření i v budoucnu.

Prostor pro vylepšení této studie je hlavně v oblasti třetího kola útrat – tedy útrat dodavatelů směrem k subdodavatelům, které vyžadují časově náročnější výzkumy.

Další informace by mohly poskytnout daňové multiplikátory (daně byly v této práci zohledněny pouze jako 20% odpočet v každém kole útrat).

Použité informační zdroje

AMERICANS FOR THE ARTS. *Arts & Economic Prosperity III: The Economic Impact of Nonprofit Arts and Culture Organizations and Their Audiences*. Washington, 2007. Dostupné z: http://artsusa.org/information_services/research/services/economic_impact/007.asp

Arts and Economic Prosperity Calculator. *Americans for the Arts* [online]. 2008 - 2012 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: http://www.americansforthearts.org/information_services/research/services/economic_impact/005.asp#calculator

CIKÁNEK, Martin. *Kreativní průmysly: příležitost pro novou ekonomiku*. 1. vyd. V Praze: Institut umění, 2009, 79 s. ISBN 978-80-7008-231-7.

Česká republika zmapuje své kreativní průmysly. In: *Institut umění* [online]. 2011 [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: http://www.culturenet.cz/index.php?cmd=page&id=49&news_id=9228

ECONOMIC DEVELOPMENT RESEARCH GROUP. *Measuring economic impact of projects and programs*. Boston, 1997.

Economic Impact Analysis: A Useful Tool in Estimating Tourism Impacts. GOVERNMENT OF ALBERTA. *Alberta Tourism* [online]. Alberta, 1995 - 2011 [cit. 2012-12-14]. Dostupné z: <http://tpr.alberta.ca/tourism/tourismdevelopment/startingatourismbusiness/impactanalysis.aspx>

Economic Impact Analysis. *Greyhill Advisors* [online]. 2012 [cit. 2012-12-06]. Dostupné z: <http://greyhill.com/economic-impact/>

Ekonomika v kultuře. Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2012-12-06]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/ekonomika_v_kultuře20110601

Economy of Culture in Europe: Study prepared for the European Commission. Brusel, 2006. Dostupné z: http://www.keanet.eu/ecoculture/executive_summary_en.pdf

Journal of transportation engineering / American Society of Civil Engineers [online]. 2012 [cit. 2013-04-01]. ISSN 0733-947X. Dostupné z: [http://dx.doi.org/10.1061/\(ASCE\)0733-947X\(2008\)134:7\(282\)](http://dx.doi.org/10.1061/(ASCE)0733-947X(2008)134:7(282))

KOUŘILOVÁ, Iva. *Multiplikační efekty v kultuře*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Mgr. Simona Škarabelová Ph.D.

LM3 online [online]. 2013 [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: www.lm3online.com

MATOUŠEK, Jiří. *Měření ekonomického dopadu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER*. Brno, 2009. Diplomová práce. Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Divadelní fakulta.

NATIONAL ENDOWMENT FOR THE ARTS. *ARTISTS IN THE WORKFORCE*. Washington, DC, 1990 - 2005, 140 s. Dostupné z: <http://www.nea.gov/research/ArtistsInWorkforce.pdf>

New Economic Foundation [online]. 2009 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.neweconomics.org/>

NIPOS, ČSÚ. *Výsledky účtu kultury ČR za rok 2010*. Praha, 2012. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2010/01/Výsledky-úctu-kultury-ČR-za-rok-2010_def_web.pdf

PÁVIŠOVÁ, Lenka. *Multiplikační efekty v kultuře*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Mgr. Simona Škarabelová Ph.D.

Penězům na stopě. 1. vyd. Editor Stanislav Kutáček. Brno: Trast pro ekonomiku a společnost, 2007, 93 s. ISBN 978-802-5416-907.

RAABOVÁ, Tereza a kol. *ECONOMIC IMPACT V.O.S. Analýza ekonomického dopadu Pražského Quadriennale*. Praha, 2011. Dostupné z: <http://www.economicimpact.cz/images/analyzapq11.pdf>

RAABOVÁ, Tereza. Kulturo, multiplikuji!. *A2*. 2007, č. 40. Dostupné z: <http://www.advojka.cz/archiv/2007/40/kulturo-multiplikuji>

RAABOVÁ, Tereza. INSTITUT UMĚNÍ – DIVADELNÍ ÚSTAV. *Návrh certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace*. Praha, 2011. Dostupné z: http://www.idu.cz/media/document/metodika_vypocet_ek_dopadu_df11p01ovv031.pdf

REEVES, Michelle. *Measuring the Economic and Social Impact of the Arts: A Review*. London: Arts Council England, 2002. ISBN 0 7287 0873 6.

ROJÍČEK, M., VAVRLA, L. 2005. *Využití input-output tabulek v ekonomické analýze*. Pracovní sešity CES VŠEM, 2005, c. 12. ISSN 1801-5956.

SHELLARD, Dominic. *Economic impact study of UK theatre*. London: Arts Council England, 2004. ISBN 07-287-1022-6.

Státní kulturní politika České republiky 2009-2014: National cultural policy Czech Republic 2009-2014. Praha: Ministerstvo kultury, 2009, 105, 108 s. ISBN 978-80-86310-83-1.

SQW LIMITED, TNS Travel and Tourism. *Edinburgh's Year Round Festivals 2004 - 2005 Economic Impact Study*. Edinburgh, 2005. Dostupné z: <http://www.festivalsedinburgh.com/sites/default/files/Economic%20impact%20of%20Edinburgh%20festivals.pdf>

ŠAFR, Karel. *Využití metody input-output analýzy na mikroekonomické úrovni*. Praha, 2012. Bakalářská diplomová práce. Vysoká škola ekonomická. Vedoucí práce Potužák, Pavel; Ing.

ŠKARABELOVÁ, Simona. *Multiplikační efekty do brněnských divadel*. Brno, 2007. Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1180482866_sb_skarabelova.pdf

Trast pro ekonomiku a společnost [online]. 2006 [cit. 2013-05-29]. Dostupné z: www.thinktank.cz

UNESCO. *Measuring the economic contribution of cultural industries: A review and assessment of current methodological approaches*. Kanada: UNESCO Institute for Statistics, 2012. ISBN 978-92-9189-118-4.

Seznam ilustrací

Graf č. 1: Poměr respondentů v rámci výzkumu mezi návštěvníky

Graf č. 2: Poměr mužů a žen v rámci výzkumu mezi návštěvníky festivalu

Graf č. 3: Poměr odpovědí z hlediska země

Graf č. 4: Znázornění optimistického scénáře u dodavatelského řetězce

Graf č. 5: Znázornění realistického scénáře u dodavatelského řetězce

Graf č. 6: Znázornění pesimistického scénáře u dodavatelského řetězce

Obrázek č. 1: Vysvětlení velikosti multiplikátorů pro LM3

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Postup pro měření ekonomického dopadu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2009

Tabulka č. 2: Experimentální užití multiplikátoru v roce 2009

Tabulka č. 3: Postup pro měření ekonomického dopadu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013

Tabulka č. 4: Výpočet ekonomického multiplikátoru včetně multiplikačního efektu podle LM3

Tabulka č. 5: Porovnání zjištěných dat za roky 2009 a 2013

Seznam zkratek

DAMU – Divadelní fakulta Akademie múzických umění v Praze

HDP – hrubý domácí produkt

JAMU – Janáčkova akademie múzických umění v Brně

LM2 – lokální multiplikátor 2

LM3 – lokální multiplikátor 3

VŠMU – Vysoká škola múzických umění v Bratislavě

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník užitý v rámci měření ekonomického dopadu ze strany návštěvníků festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013 v českém jazyce

Příloha č. 2: Dotazník užitý v rámci měření ekonomického dopadu ze strany návštěvníků festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2013 v anglickém jazyce

Dobrý den,

jmenuji se Michaela Šebestová a jsem studentkou Divadelní fakulty JAMU a členem organizačního týmu festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNER. V rámci své bakalářské práce bych se chtěla pokusit změřit ekonomický dopad letošního ročníku. Jednou z částí tohoto výzkumu je i průzkum mezi návštěvníky. Proto bych Vás ráda poprosila o pomoc při vyplnění tohoto dotazníku, na který je potřeba přibližně 10 minut.

Druhá část dotazníku se týká Vaší spokojenosti s organizací letošního ročníku. Bude to pro nás důležitá zpětná vazba.

Dotazník je anonymní. Po vyplnění jej, prosím, odevzdejte na infocentru nebo Vašemu festivalovému průvodci.

Děkujeme za Vaši pomoc!

Za organizační tým,
Michaela Šebestová,
(Misa.sebestova@gmail.com)

Část 1 – Ekonomický dopad festivalu

otázka 1:

Kdy jste na festival přijel(a)? (Prosím označte den.)

- NE (14.4.) PO (15.4.) ÚT (16.4.) ST (17.4.) ČT (18.4.) PÁ (19.4.)
 Jiný den: _____

otázka 2:

Kdy z festivalu odjždíte pryč? (Prosím označte den.)

- ÚT (16.4.) ST (17.4.) ČT (18.4.) PÁ (19.4.) SO (20.4.) NE (21.4.)
 Jiný den: _____

Nyní několik otázek, které se budou týkat útrat během festivalu.

Měna, ve které budete odpovídat: CZK EUR Jiná (uved'te) _____

otázka 3 – Stravování:

Kolik jste utratili nebo kolik si myslíte, že během Vašeho pobytu průměrně za den utratíte za jídlo a pití (alkohol i nealkoholické nápoje) v:

Restauracích a fast foodech: _____

Obchodech s potravinami: _____

Kavárnách: _____

Klubech a barech: _____

Na jiných místech: (Prosím specifikujte.)

Typ zařízení: _____ Průměrná denní útrata: _____

Typ zařízení: _____ Průměrná denní útrata: _____

otázka 4 – Doprava:

Jakým způsobem se během festivalu dopravujete po městě Brně/Jihomoravském kraji?

- nevyužívám dopravy městská hromadná doprava vlastní vůz (zahrňte do ceny i parkování) taxislužba
 jiné: _____

Kolik jste za dopravu celkově utratil(a), popř. plánujete utratit? _____

otázka 5 – Nákupy:

Kolik jste za celou dobu festivalu utratil(a) za nákupy věcí jako je oblečení, suvenýry apod.? Popř. kolik plánujete za tyto věci utratit?

Celková částka za nákupy: _____

otázka 6 – Cestování:

Navštívili jste nebo zamýšlíte v rámci Vašeho pobytu navštívit i jiná místa v ČR?

- Ne (pokračujte k otázce 7)
 Ano → v rámci Jihomoravského kraje mimo Jihomoravský kraj

Celkové výdaje spojené s cestováním po ČR: _____

otázka 7 – Lístky:

Kupovali jste si na festivalu lístky na představení a festivalové párty?

- Ne
 Ano → Celková částka za lístky: _____

otázka 8 – Ostatní:

Měl(a) jste na festivalu ještě nějaká jiná osobní vydání kromě těch výše uvedených? Jestli ano, napište prosím typ vydání a jeho celkovou výši; pokud ne, otázku vynechejte.

Typ útraty: _____

Celková útrata: _____

otázka 9 – Celkové výdaje:

Kolik si myslíte, že v průběhu celého festivalu utratíte v Brně celkem peněz?

Celková útrata: _____

Část 2 – Spokojenost s festivalem

otázka 10 – Ubytování a organizace:

- a) *Jak jste byli spokojeni se službami v hotelu?* _____
(oznámkujte 1-5: 1 nejlepší, 5 nejhorší)

b) Ulehčil Vám studentský průvodce pobyt na festivalu (orientace ve městě, v divadlech)?

- Ne
 Ano → V jaké oblasti jste jeho pomoc nejvíce ocenil/a?
-

c) Využili jste možnosti stravování v partnerské restauraci Leporelo+ alespoň dvakrát během festivalu?

- Ne
 Ano → Jak jste byli spokojeni? _____
(oznámkujte 1-5: 1 nejlepší, 5 nejhorší)

otázka 11 – Dobrovolný program:

a) Kterých offprogramových párty jste se zúčastnili?

- Pub Night (16.4.) Meeting Point Party (17.4.) La Fiesta Night (18.4.)
 Moravský večírek (19.4.) Oldies párty (20.4.)

b) Která párty se Vám líbila nejvíce? (může být zaškrtnuto více odpovědí)

- Pub Night (16.4.) Meeting Point Party (17.4.) La Fiesta Night (18.4.)
 Moravský večírek (19.4.) Oldies párty (20.4.)

otázka 12 – Marketing:

a) Jak se vám líbí image letošního ročníku festivalu (plakáty, tiskoviny, propagační předměty, webové stránky atd.)?

- líbí se mi velmi
 líbí se mi
 nelíbí se mi
 vůbec se mi nelíbí
 nedokážu se rozhodnout

b) Navštívil/a jste v době před festivalem webové stránky www.encounter.cz?

- ano ne

c) Navštívil/a jsi v době před festivalem facebookovou stránku www.facebook.com/setkani?

- ano ne

Část 3 – Údaje o tazateli

a) Z jaké jste účastnické školy?

(Napište zemi a město. V případě, že nejste z žádné školy, napište prosím zemi a město, kde v současnosti působíte.)

Příloha 1 – Dotazník v českém jazyce

b) *Osobní údaje:*

Jste: žena muž

Jaký je rok Vašeho narození? _____

Jste student? ano ne

Hello!

My name is Michaela Šebestová and I am the student of the Theatre Faculty of JAMU and one of the organizers of the festival. My BA thesis concerns measurement of the economic impact of the festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER and one part contains the research between the participants.

I would like to ask you for couple of minutes to answer some questions about your personal expenses during your stay at the festival.

In the second part you will be asked some question about the quality of your stay which can be good feedback for us.

The questionnaire is strictly anonymous and I will use your answers only for purpose of the research. You can leave the complete questionnaire at the infocentre or you can give it to your festival guide.

Thank you for your time and collaboration.

Michaela Šebestová
(Misa.sebestova@gmail.com)

Part 1 – The economic impact of the festival

question 1:

When did you come to the festival? (Please mark a day)

- SUN (14.4.) MON (15.4.) TUE (16.4.) WED (17.4.) THU (18.4.) FRI (19.4.)
 Other day (when): _____

question 2:

When are you leaving the festival? (Please mark a day)

- TUE (16.4.) WED (17.4.) THU (18.4.) FRI (19.4.) SAT (20.4.) SUN (21.4.)
 Other day (when): _____

Now few questions about your expenses.

The currency of your answers: CZK EUR Other (which?) _____

question 3 – Food:

How much do you estimate to spend for food and beverages (alcohol and soft drinks) during one day at the festival in these: (Please write how much do you spend daily on average for food and drinks and mark a currency used in your answers.)

Restaurants and fast foods: _____

Grocery stores: _____

Cafés: _____

Clubs and bars: _____

Other places: (please specify)

Place: _____ Average daily expense: _____

question 4 – Transport:

How do you travel around the Brno/South Moravian Region?

- I don't need to travel I use public transport I use my own car (please include also the price of parking) taxi
 other: _____

How much did you spend for transport during the festival? _____

question 5 – Shopping:

How much do you spend for other shopping (clothes, souvenirs etc.) during the whole festival?

Total spending for shopping: _____

question 6 – Traveling:

Are you planning to visit also other place(s) in Czech republic?

- No (continue with question 7)
 Yes → in the South Moravian Region out of the South Moravian Region

Total spending for traveling: _____

question 7 – Tickets:

Did you buy any tickets at the festival (performances, parties etc.)?

- No
 Yes → *Total spending for tickets:* _____

question 8 – Others:

Did you have any other expenses during the festival? Please specify. If not, continue with question 9.

Type of spending: _____

Total spending: _____

question 9 – Total expenses:

How much do you spend during your stay at the festival?

Total spending: _____

Part 2 – Organisation of the festival

question 10 – Accommodation and organisation:

a) *How have you been satisfied with the hotel service?* _____
(Please mark from 1 to 5: 1 for best, 5 for worst)

b) *Did your student guide facilitated your stay at the festival?*

No

Yes → *If Yes, what kind of help did you appreciate the most?*

c) *Did you use the opportunity do eat in the Leporelo+ restaurant (partner of the festival)?*

No

Yes → *If yes, how did you like the reastaurant service?* _____
(Please mark from 1 to 5: 1 for best, 5 for worst)

question 11 – Offprogram:

a) *Which parties did you join?*

Pub Night (16.4.) Meeting Point Party (17.4.) La Fiesta Night (18.4.)

Moravian party (19.4.) Oldies páty (20.4.)

b) *Which party did you like the most?*

Pub Night (16.4.) Meeting Point Party (17.4.) La Fiesta Night (18.4.)

Moravský večírek (19.4.) Oldies páty (20.4.)

question 12 – Marketing:

a) *Do you like the image of this year festival (poster, printed materials, promotion items, websited, etc.)?*

I like it very much

I like it

I don't like it so much

I don't like it at all

I don't know

b) *Have you visited the website www.encounter.cz before you came to the festival?*

yes no

c) *Have you visited the facebook page www.facebook.com/setkani before you came to the festival?*

yes no

Part 3 – Personal data

Which school are you from?

(Please write a country and a town. In case you are not from any school, please write country and town you currently live in.)

Personal data:

You are: woman man

What is the year of your birth? _____

Are you a student? yes no